

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Економічний факультет
Кафедра фінансів і кредиту**

**Фінансові ресурси підприємства, їх формування та
використання в сучасних умовах господарювання**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу, 472 групи

Гужальський Олег Віталійович

Керівник:

кандидат економічних наук,

доцент Собкова Н.Д.

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № _____ від _____ 2023 р.

Зав. кафедрою _____ проф. Нікіфоров П.О.

Чернівці – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Фінансові ресурси підприємства та їх класифікація	5
1.2. Склад та джерела фінансових ресурсів підприємства	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	24
2.1. Характеристика ТОВ "КОЗАЦЬКА ДОЛИНА 2006" та формування його доходів	24
2.2. Аналіз джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006»	32
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ЗРОСТАННЯ	45
3.1. Оцінка фінансового стану та ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006»	45
3.2. Формування прибутку та його планування	52
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
ДОДАТКИ	

ВСТУП

В умовах війни, коли фінансова система України зазнала потрясінь та втрат, вкрай важливим питанням є ефективне забезпечення підприємств фінансовими ресурсами. Фінансові ресурси – це основне джерело фінансування виробничого процесу та економічного успіху для суб'єктів господарювання. Актуальність даного питання в сучасних умовах обумовило обрання теми для нашої дипломної роботи - «Фінансові ресурси підприємств, їх формування та використання в сучасних умовах господарювання». Базою для дослідження було обрано сільськогосподарське підприємство ТОВ «Козацька долина 2006».

Метою нашої роботи є теоретичне та практичне дослідження фінансових ресурсів підприємства, процесу їх формування та використання в сучасних умовах господарювання.

Основними завданнями роботи є:

- теоретичне визначення фінансових ресурсів, їх класифікація;
- дослідження складу та джерел фінансових ресурсів підприємства;
- характеристика ТОВ "КОЗАЦЬКА ДОЛИНА 2006" та дослідження формування його доходів;
- аналіз джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006»;
- оцінка фінансового стану та ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006»;
- аналіз формування прибутку та його планування.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є Товариство з обмеженою відповідальністю «Козацька долина 2006».

Предметом дослідження є фінансові ресурси підприємства ТОВ «Козацька долина 2006», процес їх формування та використання в сучасних умовах господарювання.

Теоретичною базою дослідження є статті вітчизняних та закордонних учених, матеріали інтернет - джерел, підручники та навчальні посібники. Інформаційною базою дослідження є фінансова та бухгалтерська звітність Товариства з обмеженою відповідальністю «Козацька долина 2006».

Основні методи дослідження – аналіз, синтез, індукція, дедукція, історичний метод, статистичний метод, групування, графічний.

Випускна робота складається із вступу, трьох розділів, кожен із яких включає два підрозділи, висновків та списку використаних джерел, додатків. Основна частина роботи має 63 сторінки, 11 рисунків, 16 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансові ресурси підприємства та їх класифікація

Управління процесом формування та використання централізованих і децентралізованих грошових коштів, які утворені для опосередкування розподільчих фінансових відносин на усіх стадіях суспільного відтворення, складає зміст фінансової діяльності як для держави в цілому, так і для окремих суб'єктів господарювання. Для визначення фінансової діяльності як управлінської функції і її аспектів важливе значення має те, що розуміється під визначенням "фінансові ресурси".

Щодо сутності терміна - "фінансові ресурси" як наукового поняття у вітчизняній фінансовій науці до цього часу відсутня загальноприйнята точка зору. Щоб визначити поняття "фінансові ресурси", необхідно, сконцентруватись на таких міркуваннях.

По-перше, потрібно зрозуміти саму сутність фінансів як складової частини економічних відносин у суспільстві. По-друге, фінансові ресурси створюються та використовуються у процесі реалізації фінансових відносин. По-третє, сам термін - "ресурси" зазвичай трактується як щось таке, що може бути використане у виробництві (запаси, кошти тощо) на певні цілі. Отже, для фінансових ресурсів мова повинна йти про усі грошові кошти, які акумульовані у фондах цільового призначення для здійснення певних витрат.

Беручи до уваги усі ці міркування, можна стверджувати, що фінансові ресурси уособлюють централізовані і децентралізовані грошові фонди цільового призначення, які були сформовані у процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, валового суспільного продукту та національного доходу і які призначені для використання відповідно до

завдань соціально-економічного розвитку суспільства та колективів різних підприємств.

Фінансові ресурси виробничих підприємств, об'єднань і галузей народного господарства, а також населення, які використовуються у процесі їх фінансової діяльності, є тими ресурсами, що відносяться до децентралізованих фондів грошових коштів.

Існують різні трактування терміну «фінансові ресурси» у вітчизняній фінансовій науці. Наведемо основні тлумачення цієї категорії (таблиця 1.1.)

Таблиця 1.1.

Трактування поняття «фінансові ресурси» у вітчизняній фінансовій науці

Автор (джерело)	Визначення
1	2
В. Г. Белоліпецький, І. В. Мерзляков [3, с. 52]	фінансові ресурси розділяють на внутрішні, які в реальній формі представлені в стандартній звітності у вигляді чистого прибутку та амортизації, а в перетвореній формі – у вигляді стійких пасивів, та залучені
В. В. Буряковський [9, с. 135]	грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту, національного доходу і використовуються для здійснення поставлених цілей підприємства
О. Д. Василик [10, с. 75]	грошові фонди, які створюються в процесі розподілу, перерозподілу й використання валового внутрішнього продукту, що створюється упродовж певного часу в державі. Фінансові ресурси є матеріальними носіями фінансових відносин, що дає змогу виокремити фінанси із сукупності інших економічних категорій, жодна з яких не характеризується матеріальним носієм
Т. С. Завгородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко [33, с. 356]	сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання
І. В. Зятковський [17, с. 17]	сума грошових резервів і надходжень цільового призначення, якими розпоряджається підприємство на правах власності, повного господарського відання і оперативного управління та використовує на статутні потреби
Н. В. Колчина [21, с. 12]	сукупність власних грошових доходів і надходжень із зовні (залучені і позикові кошти), призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва

Продовження таблиці 1.1

Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Н. А. Гринюк [23, с. 194-195]	сукупність грошових коштів, сформованих із метою фінансування розвитку підприємства в майбутніх періодах. Фінансові ресурси у діяльності підприємства є одним із основних факторів виробництва, формують його виробничий потенціал разом із трудовими та матеріальними ресурсами. Вони спроможні регулювати дохід у різних сферах діяльності підприємства та у процесі свого функціонування забезпечать інтереси різних суб'єктів економічних відносин
В. М. Опарін [28, с. 133]	сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства
А. М. Поддєрьогін [29, с. 412]	грошові кошти, що є в розпорядженні підприємства. Таким чином до фінансових ресурсів він відносить усі грошові фонди й ту частину грошових коштів, яка використовується в не фондовій формі
О. Р. Романенко [30, с. 80]	акумульовані підприємством грошові кошти з різних джерел, які надходять у господарський обіг і призначені для покриття його потреб
Л.М. Худолій [35, с. 42-43]	сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства. Вони характеризують фінансовий потенціал підприємства і у комплексі з матеріальними і трудовими ресурсами зумовлюють обсяги виробництва, можливість отримання певного доходу, маси прибутку
С. І. Юрій, Т. О. Кізіма, Н. П. Злепко, М. М. Тріпак [36, с. 28]	грошові фонди, що створюються в процесі розподілу та використання ВВП за певний проміжок часу

Отже, можна сформулювати власне визначення фінансових ресурсів підприємств. Це - грошові фонди, що їх утворює підприємство у процесі своєї фінансово-господарської діяльності з власних, позикових і залучених джерел, та використовує для утворення активів, резервів, погашення фінансових зобов'язань, оплати праці та іншої статутної діяльності.

Значення фінансових ресурсів для господарської діяльності підприємства виражається у їх наступних характеристиках:

- фінансові ресурси підприємства виступають як об'єкт економічного управління;
- фінансові ресурси підприємства виступають як накопичена цінність;
- фінансові ресурси підприємства – це його виробничий ресурс (фактор виробництва);
- фінансові ресурси підприємства виступають як його інвестиційний

ресурс;

- фінансові ресурси підприємства виступають як джерело його доходу;
- фінансові ресурси підприємства виступають як об'єкт ринкового обігу;
- фінансові ресурси підприємства виступають як об'єкт власності та розпорядження;
- фінансові ресурси підприємства виступають як фактор ризику;
- фінансові ресурси підприємства виступають як носій фактору ліквідності.

Виходячи із зазначених вище характеристик фінансових ресурсів кожному підприємству важливо знати, як використовуються його фінансові ресурси, наскільки сумлінно та ефективно управляють ними фінансові менеджери підприємства.

Ринкові умови господарювання, запровадження комерційних засад у діяльність підприємств – суб'єктів господарювання, приватизація державних підприємств, потребують нових підходів до ефективного формування та використання фінансових ресурсів. Важливе місце в цих умовах в джерелах фінансових ресурсів належить пайовим та іншим внескам фізичних або юридичних осіб, та членів трудового колективу. Водночас, значно скорочуються обсяги фінансових ресурсів, які надходять від галузевих управлінь, обсяги бюджетних субсидій від органів державної виконавчої влади. Зростає значення прибутку, амортизаційних відрахувань та позикових коштів для формування фінансових ресурсів підприємства. Це змушує підприємства проявляти ініціативу та винахідливість, нести повну матеріальну відповідальність.

Обсяг виробництва та його ефективність зумовлюють розмір, склад та структуру фінансових ресурсів для підприємства. У свою чергу, від величини та структури фінансових ресурсів залежить зростання виробництва підприємства та його соціально-економічний розвиток. Достатність фінансових ресурсів, їх ефективне використання визначають фінансове

збагачення підприємства та його платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість.

Пошук фінансових джерел розвитку підприємства, забезпечення найкращого інвестування фінансових ресурсів набуває важливого значення у роботі фінансової служби підприємства в умовах ринкової економіки.

У процесі формування фінансових ресурсів для підприємства важливе значення має структура їх джерел. Збільшення питомої ваги власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємства. Висока питома вага залучених коштів ускладнює його фінансову діяльність та потребує додаткових витрат на сплату процентів за банківські кредити, дивідендів на акції, відсотків на облігації, зменшує ліквідність балансу підприємства, та підвищує фінансовий ризик. Тому у кожному конкретному випадку необхідно ретельно розрахувати доцільність залучення додаткових фінансових ресурсів.

Поняття "ефективне використання фінансових ресурсів підприємства" відображає лиш результат використання матеріально - речових ресурсів. Важливим є правильне розуміння сутності фінансових ресурсів як самостійної економічної категорії, яка виражає певні економічні відносини. Від того, за якими принципами формуються та використовуються грошові фонди підприємства, у значній мірі залежить оптимальність його роботи, успіх функціонування у ринковій економіці. У процесі організації власної діяльності перед підприємством постійно виникає потреба вибору оптимальних варіантів прийняття рішень у сфері фінансів із багатьох альтернативних, наприклад:

- яку частку прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства після сплати податків, потрібно спрямувати для розвитку виробництва, а яку — для приросту фонду споживання;

- використати кошти на розширення виробництва чи придбати акції іншого підприємства;

- вкласти кошти у запаси дефіцитних матеріалів зараз чи сподіватися

на їх купівлю у майбутньому;

- збільшити статутний фонд за рахунок додаткової емісії акцій чи взяти кредит, склавши відповідний кредитний договір з комерційним банком.

Під фінансовими ресурсами розуміють грошові кошти, які є в розпорядженні підприємства. Отже, до фінансових ресурсів належать грошові фонди та частина грошових коштів, яка використовується у нефондовій формі.

Фінансовим ресурсам підприємства належать такі властивості:

- вони мають стадію утворення;
- вони відображають відношення до власності;
- вони мають джерела формування та цілі використання;
- від джерел формування та напрямів використання залежить структура та склад фінансових ресурсів підприємства [22, с. 290-294].

Фінансові ресурси підприємства мають певні власні ознаки, або характеристики, які можна об'єднати у три групи:

- 1) загальноекономічні;
- 2) фінансові;
- 3) індивідуальні.

Науковці поділяють фінансові ресурси підприємства за різними видами та ознаками.

На думку І.С. Мельнікової, можна виділити наступні види фінансових ресурсів підприємства:

- 1) за кругообігом: початкові ресурси, з якими підприємство розпочинає свою діяльність; прирощені, які отримані підприємством у результаті його подальшої діяльності у формі чистого доходу або прибутку;

- 2) за характером використання: матеріалізовані ресурси, які вкладені в основні засоби та які постійно забезпечують виробничий процес; ресурси, які знаходяться в обороті, обслуговуючи виробничий та фінансовий цикл;

- 3) за правом власності: власні кошти, які одержані у пайовій або акціонерній формі; позичені кошти у формі кредитів [14].

У працях І.А. Козачка фінансові ресурси підприємства класифікують наступним чином:

1) за джерелами їх утворення: власні фінансові ресурси, які належать підприємству і утворюються внаслідок його власної фінансово-господарської діяльності; залучені фінансові ресурси, які мобілізовані на фінансовому ринку та знаходяться у тимчасовому розпорядженні підприємства і використовуються для досягнення певних цілей;

2) за термінами залучення ресурсів: необмежені, або, власні фінансові ресурси; термінові:

а) термін залучення - більше одного року;

б) термін залучення - до одного року;

3) за ознакою платності: безоплатні; платні;

4) за найменуванням валюти: фінансові ресурси в національній валюті гривні; фінансові ресурси в іноземній валюті [20, с. 289-290].

Л.С. Стасюк виділяє наступні види фінансових ресурсів:

1) за видами господарської діяльності підприємства: операційні; інвестиційні; фінансові;

2) за кругообігом ресурсів: початкові; функціонуючі; прирощені;

3) за об'єктом інвестування ресурсів: у реальні інвестиційні об'єкти; у фінансові інструменти;

4) за організаційно-правовою формою підприємства: акціонерні; пайові; індивідуальні;

5) за матеріально - речовою структурою ресурсів: матеріалізовані; обігові кошти;

6) за правом власності ресурсів: власні; позичені; надані;

7) за джерелами формування ресурсів: зовнішні; внутрішні;

8) за призначенням фінансових ресурсів: для виконання фінансових зобов'язань підприємства; для забезпечення його розширеного відтворення; для забезпечення його господарських або інших соціальних потреб;

9) за характером участі у господарському процесі підприємства: активні; пасивні;

10) за видами сформованих активів підприємства: необоротні активи; оборотні активи; та витрати майбутніх періодів;

11) за джерелами покриття активів підприємства: власний капітал; поточні зобов'язання; забезпечення майбутніх витрат та платежів; довгострокові зобов'язання; доходи майбутніх періодів;

12) за ступенем ліквідності активів підприємства: найбільш ліквідні активи; швидкоореалізовані активи; повільноореалізовані активи; важкоореалізовані активи;

13) за терміном погашення зобов'язань: найтерміновіші зобов'язання; короткострокові зобов'язання; довгострокові зобов'язання; постійні пасиви [32, с. 259-260].

О.Р. Романенко класифікує фінансові ресурси підприємства за наступними ознаками [30, с. 168]:

1) в залежності від джерел формування:

- ресурси, які створені за рахунок власних грошових доходів і прирівняних до них;

- фінансові ресурси, які мобілізовані на фінансовому ринку;

- ресурси, що надходять у процесі перерозподілу;

2) за правом власності:

- власні кошти підприємства;

- залучені кошти;

- позикові фінансові ресурси.

В.М. Опарін поділяє фінансові ресурси підприємства за основними трьома напрямками:

1) за кругообігом:

- початкові фінансові ресурси, які знаходяться у статутному фонді;

- прирощені, які підприємство одержало, здійснюючи свою діяльність;

2) за характером використання:

- матеріалізовані фінансові ресурси, які вкладені в основні засоби, що постійно забезпечують виробничий процес;

- оборотні кошти, які перебувають в обігу;

3) за правом власності:

- власні кошти підприємства (приватний, пайовий або акціонерний капітал);

- надані державою безоплатно із бюджету або фондів цільового призначення;

- позичені, до яких відносяться отримані позики [28, с. 89-90].

«Фінансові відносини підприємства виникають тоді, коли на грошовій основі відбувається формування власних ресурсів підприємства, його прибутків, залучення позичкових джерел фінансування господарської діяльності, розподіл прибутків, що утворюються в результаті цієї діяльності, їхнє використання на цілі розвитку підприємства» [6, с. 299].

Як зауважує Н. І. Налукова «формування достатнього обсягу фінансових ресурсів та їх ефективне використання є необхідною умовою прибуткової діяльності будь-якого підприємства. Фінансові ресурси у недостатньому обсязі негативно відображаються на виробничій і фінансовій діяльності підприємства» [27, с. 171].

Отже, фінансові ресурси підприємства – це грошові фонди, що їх утворює підприємство у процесі своєї фінансово-господарської діяльності з власних, позикових і залучених джерел, та використовує для утворення активів, резервів, погашення фінансових зобов'язань, оплати праці та іншої статутної діяльності.

1.2. Склад та джерела фінансових ресурсів підприємства

Виробнича та фінансова діяльність підприємства починається із формування фінансових ресурсів. Вони створюють передумови для постійного процесу виробництва, його постійного зростання, а також визначають конкурентоспроможність та ефективність підприємства на ринку. Функціонування ринкової економіки в Україні можливе лише за умов зростання ефективності використаних фінансових ресурсів. Для забезпечення ефективного керування цим процесом на підприємствах повинна бути розроблена та впроваджена спеціальна фінансова політика, яка спрямовується на залучення фінансових ресурсів із різних джерел для забезпечення різних потреб у майбутньому [20, с. 236].

Ресурси підприємства є необхідною умовою його функціонування та здійснення процесу розширеного відтворення в усіх формах та на усіх стадіях. Головною проблемою для багатьох підприємств є постійна нестача власних фінансових ресурсів. «Формування фінансових ресурсів підприємства – це складний процес, який орієнтується на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем і з забезпеченням високої якості їх використання» [18, с. 140-142].

На формування фінансових ресурсів підприємств впливають різноманітні чинники, які у відношенні до підприємств доцільно розділити на внутрішні та зовнішні чинники. Внутрішні чинники – це не систематичні чинники, які безпосередньо пов'язані із діяльністю всередині окремого підприємства, а зовнішні – це систематичні чинники, які безпосередньо не пов'язані із діяльністю підприємства, але впливають на неї.

Фінансові ресурси підприємства можна структурувати за напрямками їх формування. Так, у процесі формування фінансових ресурсів на підприємстві вони систематизуються за двома головними напрямками:

1. За джерелами формування.
2. За формами залучення.

Такий поділ за напрямками систематизації фінансових ресурсів, які формуються підприємством, дозволяє при управлінні ресурсами, з одного боку, оптимізувати склад їх джерел, а з іншого, — забезпечити оптимізацію їх форм залучення із урахуванням специфіки виробничо-господарської діяльності підприємства та умов її здійснення.

У розрізі кожного із перерахованих напрямків систематизації сформованих підприємством фінансових ресурсів можна виділити окремі класифікаційні ознаки, які допомагають побудувати систему класифікації різних їх видів.

За джерелами формування фінансових ресурсів підприємства можуть бути виділені основні наступні класифікаційні ознаки:

- 1) титул власності фінансових ресурсів підприємства.
- 2) група джерел залучення фінансових ресурсів для підприємства.
- 3) національна належність до країни власників фінансових ресурсів, які передають їх в господарське використання.

4) форма власності фінансових ресурсів підприємства. За формами залучення фінансових ресурсів склад класифікаційних ознак може містити:

- 1) організаційно-правові форми залучення фінансових ресурсів підприємством.
- 2) натурально - речові форми залучення фінансових ресурсів.
- 3) часовий лаг залучення фінансових ресурсів.
- 4) форми авансування фінансових ресурсів, які залучені в активи підприємства.

Загальна сума фінансових ресурсів для кожного підприємства складається із наступних елементів (рис. 1.1):

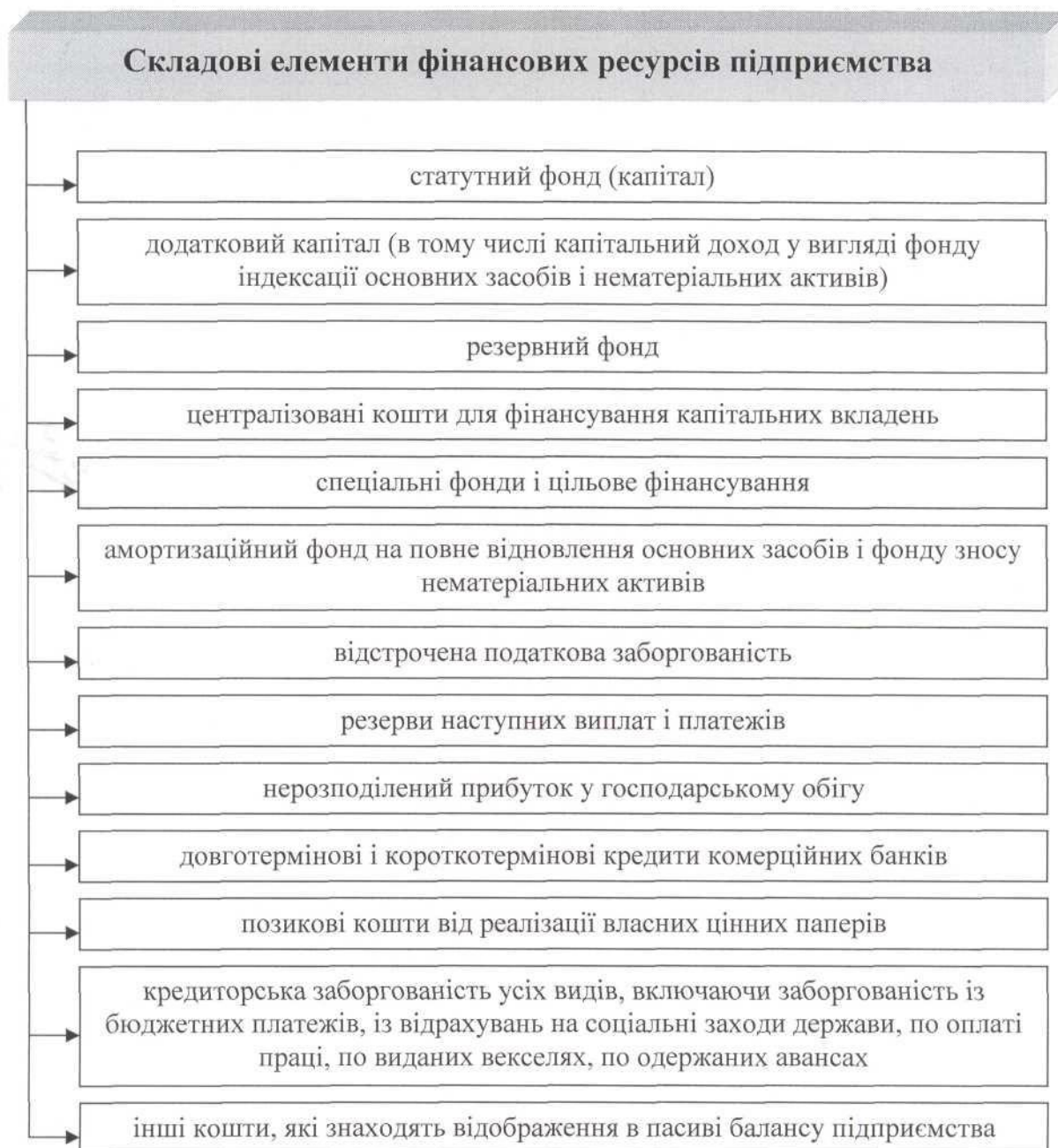

Рис. 1.1. Складові елементи фінансових ресурсів підприємства

Основні джерела фінансування підприємства можна поділити на три групи:

- власні,
- залучені та
- позичені фінансові ресурси та централізовані кошти бюджетів та інших грантових фондів. Склад джерел фінансування підприємства зображено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Основні джерела фінансування підприємства

Джерела створення позикового капіталу можна побачити на рис. 1.3.

Основним для підприємства є власний капітал, якому належить головна роль в утворенні та функціонуванні підприємства. Основною класифікацією для поділу власного капіталу підприємства є його поділ на:

- вкладений та
- нагромаджений.

Вкладений або статутний капітал – це внески учасників на початковому етапі утворення підприємства, він вкладається у основні та оборотні його активи. Накопичений капітал формується у процесі подальшої фінансово-господарської діяльності підприємства. Отже, власний капітал – це фінансові ресурси, які вкладає та в подальшому нагромаджує підприємство для організації та фінансування своєї господарської діяльності. Власний капітал формується з внутрішніх та зовнішніх джерел. Їх склад наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Склад та джерела власних фінансових ресурсів підприємства

№ п/п	Джерела	Їх склад
1.	Внутрішні джерела	1. Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства. 2. Амортизаційні відрахування від основних засобів і нематеріальних активів. 3. Інші внутрішні джерела формування власних фінансових ресурсів
2.	Зовнішні джерела	1. Залучення додаткового пайового або акціонерного капіталу. 2. Одержання підприємством безплатної фінансової допомоги. 3. Інші джерела формування власних фінансових ресурсів

Основну роль у складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів підприємства належить його прибутку, який залишається у розпорядженні власників. Прибуток складає найбільшу частину його власних фінансових коштів та забезпечує приріст власного капіталу, та, відповідно, зростання його ринкової вартості підприємства. Також, важливу роль, у складі внутрішніх джерел мають амортизаційні відрахування. Суму власного капіталу підприємства амортизаційні відрахування не збільшують, вони є засобом його реінвестування.

Позиковий капітал, який використовується підприємством, характеризує у сукупності суму його фінансових зобов'язань. Згідно Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку № 11 [28], зобов'язання характеризують заборгованість підприємства, яка виникла раніше, і погашення якої призводить до зменшення капіталу підприємства. Склад позикових джерел відображено на рис. 1.3.

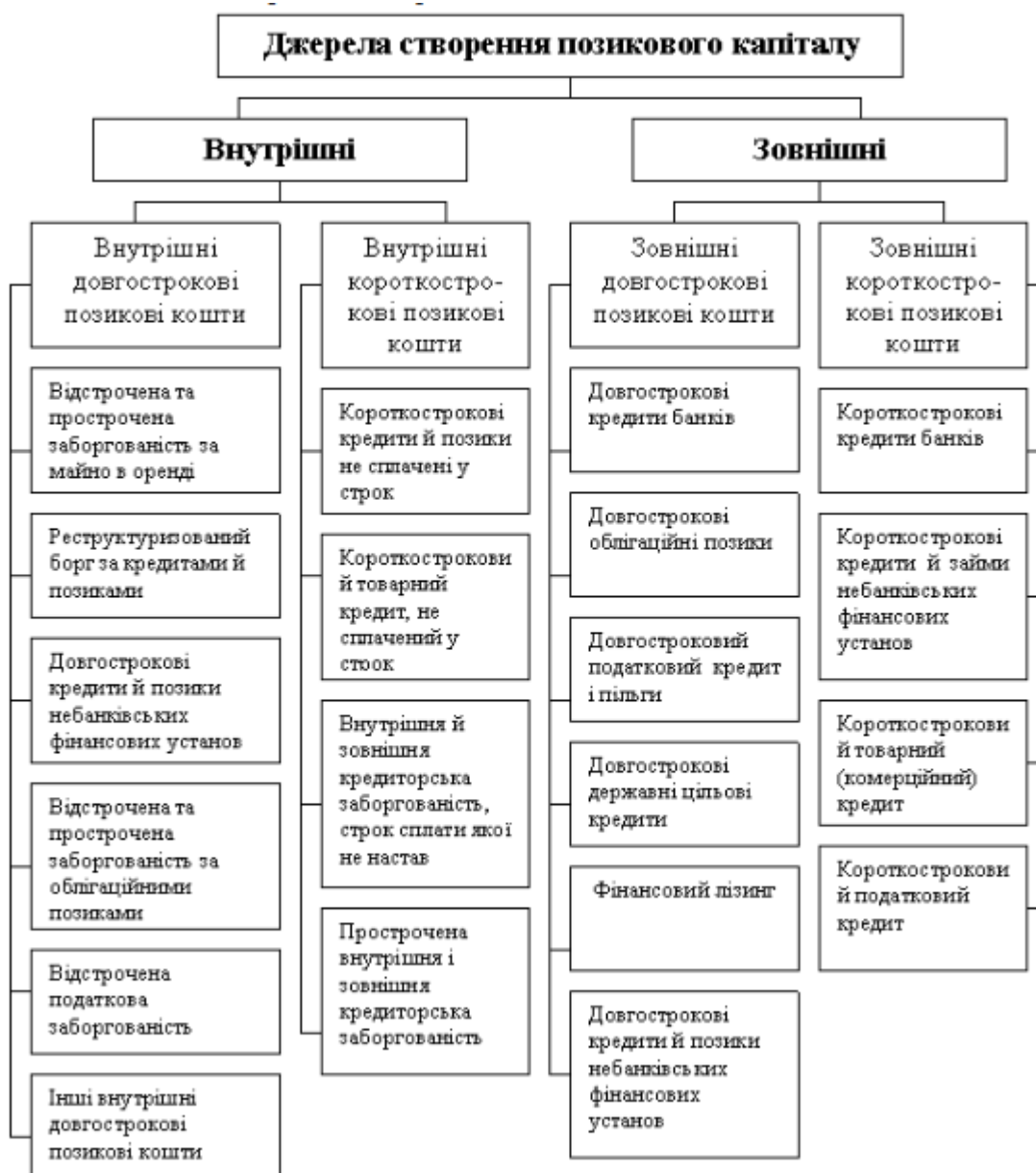

Рис. 1.3. Джерела утворення позикового капіталу

Основними джерелами утворення фінансових ресурсів для підприємства є власні та залучені кошти. До власних коштів можна віднести:

- статутний капітал – це той капітал підприємства, який утворений із внесків його засновників, або із номінальної вартості акцій підприємства [12, с. 63]. Сума статутного капіталу зазначається в установчих документах підприємства. Він забезпечує фінансову стійкість, регулювання відносин власності та управління підприємством. Сума статутного капіталу суб'єкта

господарювання не може бути меншою за суму, яка встановлена законодавством [24, с. 127-129];

- амортизаційні відрахування – це кошти, за рахунок яких здійснюється поступове перенесення вартості основних фондів на виготовлену продукцію [12, с. 65]. Вони є одним із основних та найдешевших джерел фінансування, так як не оподатковуються і не потребують додаткових витрат на мобілізацію. Розмір амортизаційних відрахувань залежить від встановлених норм амортизації, структури їх груп та балансової вартості [1, с.75]. Підприємство повинно само обирати метод нарахування амортизаційних відрахувань, адже це зможе прискорити процес оновлення його основних засобів, підвищити продуктивність та рентабельність їхньої активної частини та збільшити вартість власних фінансових ресурсів підприємства;

- дохід – це ті кошти, які підприємство отримує у результаті продажу товарів чи послуг;

- прибуток – це така сума коштів, на яку одержані доходи більші за понесені витрати [2, с.112].

Джерелами формування власних фінансових ресурсів для підприємства є ті кошти, які безпосередньо утворені із його фінансово-господарської діяльності. Зазвичай, вони мають значну частку у формуванні власного капіталу підприємства.

До залучених коштів підприємства відносять:

- одержані кредити;
- пайові внески громадян;
- кошти, мобілізовані на фінансовому ринку;
- кошти, які надходять до підприємства від основної та додаткової емісії акцій;
- кошти, які формуються через розподіл фінансових ресурсів між державним та місцевими бюджетами;
- кошти цільових фондів, які надані на безповоротній основі;
- страхові відшкодування тощо [7, с.89].

Залучені кошти дають можливість новому підприємству утворити свій виробничий капітал, а уже діючим підприємствам - збільшити розмір свого капіталу.

А.М. Подерьогін пропонує класифікацію джерел формування фінансових ресурсів підприємства за такими напрямками:

- 1) фінансові ресурси, що формуються при створенні підприємства;
- 2) ресурси, які формуються із власних і прирівняних до них коштів;
- 3) кошти, що мобілізуються на фінансовому ринку;
- 4) фінансові ресурси, які надходять у процесі розподілу грошових надходжень [29, с. 364].

Є науковці, які виділяють такі джерела формування фінансових ресурсів:

1) створюються під час заснування підприємств із внесків засновників у статутний капітал, це - акціонерний капітал; внески членів товариства; бюджетні кошти; галузеві фінансові ресурси;

2) створюються за рахунок власних і прирівняних до них коштів: доходи від операційного, інвестиційної, фінансової діяльності: валовий і чистий дохід; прибуток від основної діяльності; прибуток від операційної діяльності; прибуток від фінансових операцій; прибуток від іншої діяльності та надзвичайних подій; надходження - амортизаційні відрахування; цільові надходження; стійкі пасиви тощо;

3) які мобілізуються на фінансовому ринку: надходження від емісії акцій, облігацій та інших цінних паперів; фінансовий лізинг, комерційні і банківські позики;

4) які надходять у процесі розподілу грошових надходжень: кошти, які надійшли від асоціацій, галузевих структур; страхові відшкодування; бюджетні інвестиції, інші асигнування, дотації, субсидії [32].

Деякі науковці під фінансовими ресурсами підприємства розглядають його капітал, отже, можна виокремити структуру джерел формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів поділяються

на власний та позиковий капітал. До власного капіталу відносяться: статутний капітал; пайовий капітал; додатковий капітал; резервний капітал; нерозподілений прибуток. Позиковий капітал буває - довгостроковий та короткостроковий. Довгостроковий позиковий капітал включає: довгострокові банківські позики, довгострокові фінансові та інші зобов'язання. Короткостроковий позиковий капітал складається із: короткострокових банківських позик, поточних зобов'язань за розрахунками та кредиторської заборгованості. Довгостроковий та короткостроковий капітал підприємства використовуються для фінансування його необоротних та оборотних активів, та для проведення рентабельної діяльності. Отже, за джерелами формування фінансові ресурси можна поділити наступним способом:

1) кошти, що одержані за рахунок внесків юридичних і фізичних осіб у статутний фонд при заснуванні підприємства;

2) ресурси, що формуються за рахунок доходів і прибутків від: операційної, інвестиційної, фінансової діяльності, амортизаційних відрахування, цільових надходжень, стійкі пасиви у вигляді кредиторської заборгованості;

3) ресурси, що розміщуються на фондовому та фінансових ринках від емісії акцій, облігацій та інших видів цінних паперів, одержані банківські і комерційні кредити;

4) ресурси, що формуються за рахунок державної підтримки - бюджетних інвестицій, державних дотацій та субсидій, страхових відшкодувань [8, с. 53-56].

Отже, фінансові ресурси виробничих підприємств, об'єднань і галузей народного господарства, а також населення, які використовуються у процесі їх фінансової діяльності, є тими ресурсами, що відносяться до децентралізованих фондів грошових коштів. Фінансові ресурси - грошові фонди, що їх утворює підприємство у процесі своєї фінансово-господарської діяльності з власних, позикових і залучених джерел, та використовує для

утворення активів, резервів, погашення фінансових зобов'язань, оплати праці та іншої статутної діяльності.

На формування фінансових ресурсів підприємств впливають різноманітні чинники, які у відношенні до підприємств доцільно розділити на внутрішні та зовнішні чинники. Внутрішні чинники – це не систематичні чинники, які безпосередньо пов'язані із діяльністю всередині окремого підприємства, а зовнішні – це систематичні чинники, які безпосередньо не пов'язані із діяльністю підприємства, але впливають на неї.

Фінансові ресурси підприємства можна структурувати за напрямками їх формування. Так, у процесі формування фінансових ресурсів на підприємстві вони систематизуються за двома головними напрямками: джерелами формування та формами залучення.

Основні джерела фінансування підприємства можна поділити на три групи: - власні, залучені та позичені фінансові ресурси та централізовані кошти бюджетів та інших грантових фондів.

Основними джерелами утворення фінансових ресурсів для підприємства є власні та залучені кошти. До власних коштів можна віднести статутний капітал, амортизаційні внески, доходи та прибуток. Залучені кошти дають можливість новому підприємству утворити свій виробничий капітал, а уже діючим підприємствам - збільшити розмір свого капіталу.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Характеристика ТОВ "КОЗАЦЬКА ДОЛИНА 2006" та формування його доходів

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) "КОЗАЦЬКА ДОЛИНА 2006" зареєстроване 04.05.2006 р. за юридичною адресою Україна, 32436, Хмельницька обл., Дунаєвецький р-н, село Вихрівка, вулиця Леніна, будинок № 12-А. Керівником організації є Загородний Віталій Михайлович. Розмір статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю складає 3 776 522,00 грн.

Основним видом діяльності є ТОВ "КОЗАЦЬКА ДОЛИНА 2006" є:

- 01.50 Змішане сільське господарство.

Іншими видами діяльності ТОВ "КОЗАЦЬКА ДОЛИНА 2006" є:

- 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
 - 01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід
 - 01.42 Розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів
 - 01.46 Розведення свиней
 - 01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві
 - 01.63 Післяурожайна діяльність
 - 10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості
 - 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
 - 46.23 Оптова торгівля живими тваринами

- 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами
- 77.31 Надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування
 - 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля
 - 49.41 Вантажний автомобільний транспорт
 - 56.29 Постачання інших готових страв
 - 68.10 Купівля та продаж власного нерухомого майна
 - 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна
 - 77.12 Надання в оренду вантажних автомобілів
 - 36.00 Забір, очищення та постачання води
 - 38.11 Збирання безпечних відходів
 - 38.12 Збирання небезпечних відходів
 - 38.21 Оброблення та видалення безпечних відходів
 - 38.22 Оброблення та видалення небезпечних відходів.

За даними податкових реєстрів України організація ТОВ "КОЗАЦЬКА ДОЛИНА 2006" перебуває на обліку в органах доходів та зборів. Зафіксовано що по реєстру «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера» на 05.06.2022 не має податкового боргу. Дійсне свідоцтво ПДВ в реєстрі платників ПДВ і відсутня реєстрація в Реєстрі неприбуткових установ та організацій.

ТОВ "Козацька долина 2006" відрізняється від інших підприємств високими і сталими врожайми сільськогосподарських культур та наявністю племінного молочного стада великої рогатої худоби. В господарстві працює потужний млин, техніка ремонтується у власній, оснащений сучасними станками, ремонтній майстерні, будівельні роботи виконуються власною професійною будівельною бригадою. Основними напрямками в тваринництві є племінне молочне скотарство, племінне свинарство. Молочне стадо представлене голштинською та українською червоно - рябою молочними породами.

ТОВ «Козацька долина 2006» на чолі з директором Віталієм Загородним – одне з кращих сільськогосподарських підприємств у районі, зокрема з виконання соціальних зобов'язань. Обробка за пільговими цінами городів пайовикам, матеріальна допомога на лікування, навчання, поховання, організація святкових заходів у селі, привітання й подарунки до свят ветеранам, інвалідам, дітям – перелік добрих справ ТОВ «Козацька долина 2006» дуже великий.

Товариство є юридичною особою з дня його державної реєстрації, воно створене на невизначений термін і діє без обмеження терміну діяльності. Підприємство має юридичні права та обов'язки, здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства України, відповідно до цього має самостійний баланс та право відкривати поточні, валютні, депозитні та інші рахунки в банківських установах. Товариство має свою власну печатку та кутовий штамп із своїм найменуванням.

Вищим органом товариства є Загальні збори учасників.

Виконавчим органом товариства, який здійснює управління його поточною діяльністю, є Директор. Директор підзвітний Зборам учасників та організує виконання їх рішень.

Контроль за фінансовою та господарською діяльністю товариства здійснює Ревізійна комісія, яка утворюється зборами учасників з їх числа в кількості не менше трьох осіб терміном на 2 роки. Директор не може бути членом ревізійної комісії. Ревізійна комісія вправі вимагати від посадових осіб товариства подання усіх необхідних матеріалів, бухгалтерських або інших документів та особистих пояснень. Ревізійна комісія повідомляє про результати своїх перевірок Зборам учасників. Ревізійна комісія складає висновок по річних звітах та балансах. Без висновку ревізійної комісії збори учасників не можуть затвердити річний баланс товариства. Ревізійна комісія в разі зловживання посадовими особами, які несуть шкоду товариству, може вимагати скликання позачергових зборів учасників.

Товариство відкриває рахунки у банках, та проводить через них усі фінансові операції в національній та іноземні валюти, бере в оренду майно, отримує кредити, самостійно встановлює ціни та тарифи, передає або продає майно. Товариство є учасником зовнішньоторговельної діяльності, може відкривати за кордоном філії та представництва, відправляти у відрядження та на стажування спеціалістів.

Товариство веде оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність, несе відповідальність за достовірність, та подає державним органам у відповідності із термінами та вимогами.

Основні користувачі фінансової звітності ТОВ «Козацька долина 2006» та їх інформаційні потреби зазначені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Користувачі фінансової звітності ТОВ «Козацька долина 2006»

та їх інформаційні потреби [1]

Користувачі	Інформаційні потреби
Інвестори	Щодо здатності підприємства сплачувати дивіденди Для прийняття рішень щодо придбання, утримання або продажу інвестицій
Працівники	Щодо стабільності і прибутковості підприємства Збереження робочих місць, оплата праці та пенсійне забезпечення
Банки	Щодо своєчасності повернення позики та отримання відсотків
Постачальники та інші кредитори	Щодо своєчасності оплати рахунків
Клієнти (замовники)	Щодо можливості отримання необхідних товарів і послуг
Уряд	Щодо своєчасності і повноти сплати податків Для визначення національного доходу і розподілу ресурсів
Громадськість	Щодо впливу діяльності підприємства на благополуччя суспільства (зайнятість, екологію тощо)

Основними напрямками фінансової діяльності ТОВ «Козацька долина 2006» є наступні:

- складання річного фінансового плану та платіжного календаря;
- оплата рахунків постачальників , й інших кредиторів;
- розрахунок та сплата податків;
- нарахування та виплата заробітної плати працівникам, розрахунок та сплата єдиного соціального внеску;
- емісійна та дивідендна політика;
- складання бухгалтерської й фінансової звітності;
- позикова політика , сплата банківських процентів;
- інвестиційна політика , та, страхова політика;
- цінова та збутова політика тощо.

В умовах ринкових відносин основним фактором успішного розвитку підприємства є його грошові надходження. Від їх наявності або відсутності залежить здатність підприємства вести свою фінансово-господарську діяльність.

Згідно з Положенням (С) БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» [28], грошові кошти це - готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання. Еквіваленти грошових коштів - це короткострокові високоліквідні фінансові вкладення, які можуть вільно конвертуватися у певні суми грошових коштів.

Згідно цього стандарту бухгалтерського обліку, надходження та вибуття грошових коштів, та їхніх еквівалентів - є рухом грошових коштів.

Рух грошових коштів підприємства пов'язанй із видами його діяльності. Класифікація видів діяльності самого підприємства регламентується Положеннями (С)БО 4 та П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» [28].

Уся діяльність суб'єкта господарювання поділяється на:

- звичайну, що охоплює операційну, фінансову, інвестиційну діяльність, та

- надзвичайну діяльність.

Звичайна діяльність – це будь-яка основна діяльність для підприємства, а також - операції, які забезпечують її проведення.

Операційна діяльність – це основна діяльність для підприємства, а також інші види його діяльності, окрім інвестиційної або фінансової, тобто діяльність, яка забезпечує основну частку доходу для підприємства, пов'язана із виробництвом та реалізацією продукції.

Фінансова діяльність – та діяльність, яка приводить до зміни розміру та складу власного та позикового капіталу для підприємства.

Інвестиційна діяльність – пов'язана із придбанням і реалізацією необоротних активів та фінансових інвестицій,.

Операційна діяльність підприємства пов'язана з отриманням виручки від реалізації продукції або товарів, робіт, послуг, сплатою за сировину, матеріали, заробітну плату, сплатою податків та обов'язкових зборів.

Фінансова діяльність передбачає отримання кредитів, емісію власних акцій та облігацій, залучення внесків власників, сплатою дивідендів, повернення усіх кредитів та погашення облігацій.

Інвестиційна діяльність підприємства купує та реалізує необоротні активи, майнові комплекси, та фінансові інвестиції, отримує доходи від володіння цінними паперами у інших емітентів через процент та дивіденди.

Джерела грошових коштів підприємства поділяються на:

- внутрішні та
- зовнішні.

Якщо кошти надходять із будь-яких джерел на самому підприємстві, вони відносяться до таких внутрішніх. Надходження коштів, мобілізованих на фінансовому ринку або від інших, свідчить про використання зовнішніх джерел фінансових ресурсів.

Внутрішні грошові надходження відображаються у фінансовій звітності підприємства (форма № 2). У відповідності до діючого П(С)БУ 3 «Звіт про фінансові результати» [28] включають:

- 1) дохід (виручку) від реалізації продукції , товарів, робіт, або послуг;
- 2) інші операційні доходи;
- 3) доходи від участі в капіталі;
- 4) інші фінансові доходи;
- 5) інші доходи;
- 6) надзвичайні доходи.

Далі визначимо, які доходи отримало наше підприємство за 2020-2022 роки, дані розмістимо у таблиці 2.2. (Додатки А-М)

Таблиця 2.2

Доходи ТОВ «Козацька долина 2006» за 2020-2022 роки, тис.грн.

Рік	Вид доходу				Разом дохід
	Чистий дохід від реалізації продукції	Інші операційні доходи	Інші фінансові доходи	Інші доходи	
1	2	3	4	5	6
2020	89702	14	6345		96061
2021	120275	7530	4410	9	132215
2022	126761	9278	2818		138857

З таблиці 2.2. видно, що у ТОВ «Козацька долина 2006» доходи за три останні роки постійно зростали – у 2021 році – на 36154 тис.грн., а у 2022 році – на 6642 тис.грн.

Динаміку зростання доходів за їх видами можна побачити на рис. 2.1.

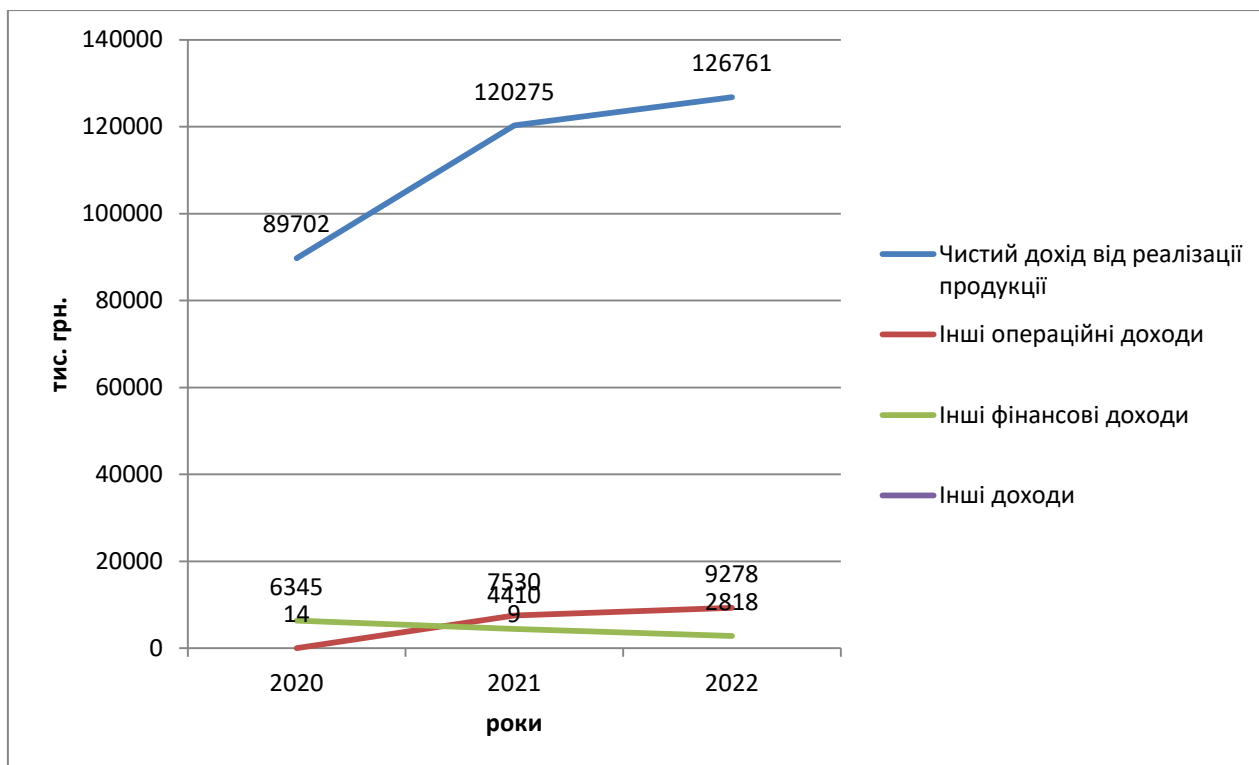

Рис. 2.1. Динаміка доходів ТОВ «Козацька долина 2006» за їх видами за 2020-2022 роки (Додатки А-М)

Отже, як можна зробити висновок із аналізу доходів на табл. 2.2, видно, що у ТОВ «Козацька долина 2006» доходи за три останні роки постійно зростали – у 2021 році – на 36154 тис.грн., а у 2022 році – на 6642 тис.грн.

Із рис. 2.1. видно, що дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг підприємства зростав протягом трьох років – на 30573 тис.грн. у 2021 році та на 6486 тис.грн. у 2022 році.

Інші операційні доходи підприємства також зростали – на 7516 тис.грн. у 2021 році та на 1748 тис.грн. у 2022 році.

Проте, інші фінансові доходи мали тенденцію до зменшення – на 1935 тис.грн. у 2021 році та на 1592 тис.грн. у 2022 році. Отже, підприємству потрібно переглянути політику щодо фінансових доходів та намагатись збільшити доходи від фінансових інвестицій у подальшому.

2.2. Аналіз джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006»

Фінансові ресурси підприємства – це його власний та залучений грошовий капітал, який воно використовує для формування власних активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою отримання доходу, прибутку.

Основні джерела фінансування підприємства можна поділити на 3 групи: власні, залучені та позичені фінансові ресурси та централізовані кошти бюджетів та інших грантових фондів.

Основним для підприємства є власний капітал, якому належить головна роль в утворенні та функціонуванні підприємства. Основною класифікацією для поділу власного капіталу підприємства є його поділ на:

- вкладений та
- нагромаджений.

Вкладений або статутний капітал – це внески учасників на початковому етапі утворення підприємства, він вкладається у основні та оборотні його активи. Накопичений капітал формується у процесі подальшої фінансово-господарської діяльності підприємства. Отже, власний капітал – це фінансові ресурси, які вкладає та в подальшому нагромаджує підприємство для організації та фінансування своєї господарської діяльності. Власний капітал формується з внутрішніх та зовнішніх джерел.

Позиковий капітал, який використовується підприємством, характеризує у сукупності суму його фінансових зобов'язань. Згідно Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку № 11 [], зобов'язання характеризують заборгованість підприємства, яка виникла раніше, і погашення якої призводить до зменшення капіталу підприємства.

Структура фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006» наведена у табл. 2.3. (Додатки А-М)

Таблиця 2.3

Загальна оцінка структури та динаміки фінансових ресурсів

ТОВ «Козацька долина 2006» за 2020 - 2022 рр.

Показник	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення 2022 року до 2020	
	Тис. грн.	Структура, %	Тис. грн.	Структура, %	Тис. грн.	Структура, %	Тис. грн.	%
1. Сукупний капітал – Всього	187135	100,00	242796	100,00	281821	100,00	94686	150,6
в тому числі:								
Власний капітал	183696	98,2	240794	99,2	270224	95,9	86528	147,1
Позиковий капітал	3439	1,8	2002	0,8	11597	4,1	8158	337,2
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	-	-	9150	3,2	9150	100
Поточні зобов'язання і забезпечення	3439	1,8	2002	0,8	2447	0,9	-992	71,2
2. Виручка від реалізації продукції	89702	47,9	120275	49,5	126761	45,0	37059	141,3

Джерело: розраховано за даними додатків [А-М]

Проведений аналіз структури та динаміки фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006» за 2021 - 2022 рр. свідчить, що у 2021 році підприємство збільшило обсяги свого сукупного капіталу на 55661 тис. грн., в результаті обсяги реалізації також зросли на 30573 тис. грн. Проте, у 2022 році сукупний капітал зріс ще на 39025 тис. грн., в результаті обсяги реалізації також зросли на 6486 тис. грн.

Аналіз структури джерел фінансових ресурсів показує, що у 2020 році власний капітал займав 98,2 % усіх ресурсів, а позиковий капітал – 1,8 %. У 2021 році власний капітал займав уже 99,2 % усіх ресурсів, а позиковий капітал – 0,8 %. У 2022 році власний капітал займав 95,9 % усіх ресурсів, а позиковий капітал – 4,1 %.

У 2022 році підприємство почало використовувати довгострокові позики, чого воно не робило у попередні роки. Адже такий крок був обумовлений тим, що підприємству потрібно було взяти довгостроковий кредит для закупівлі нового обладнання та техніки, адже старе обладнання вже використало свій ресурс та потребувало заміни на більш нові технологічні зразки та більш сучасну модернізовану техніку.

За три роки власний капітал зріс на 86528 тис. грн. або на 47,1 %, а позиковий капітал збільшився на 8158 тис. грн., або на 237,2 %.

Після аналізу пасиву балансу, зробимо аналіз джерел формування фінансових ресурсів нашого підприємства, для чого спочатку розглянемо структуру його власного капіталу (табл. 2.4) (Додатки А-М).

У власному капіталі найбільшу частину займає додатковий капітал - 74,8 % у 2021 році та 86,9 % у 2022 році, як ми бачимо, він збільшився на 54884 тис.грн.. Проте, нерозподілений прибуток у 2022 році зменшився на 25454 тис.грн. Зареєстрований капітал складає незначну частку у 1,6 % у 2021 році та 1,4 % у 2022 році.

Таблиця 2.4

Аналіз структури власного капіталу

ТОВ «Козацька долина 2006» за 2020 - 2022 рр.

	2021	2022	Питома вага, %		Абсолютні відхилення, тис.грн.	Абсолютні відхилення у структурі, п.п.
			2021	2022		
Зареєстрований капітал	3777	3777	1,6	1,4	0	-0,2
Додатковий капітал	180068	234952	74,8	86,9	54884	12,1
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	56949	31495	23,7	11,7	-25454	-12,0
Власний капітал	240794	270224	100,00	100,00	29430	0,0

Джерело: розраховано за даними додатків [А-М]

Величина власного капіталу збільшилась на 29430 тис.грн. або на 12,2 % у 2022 році.

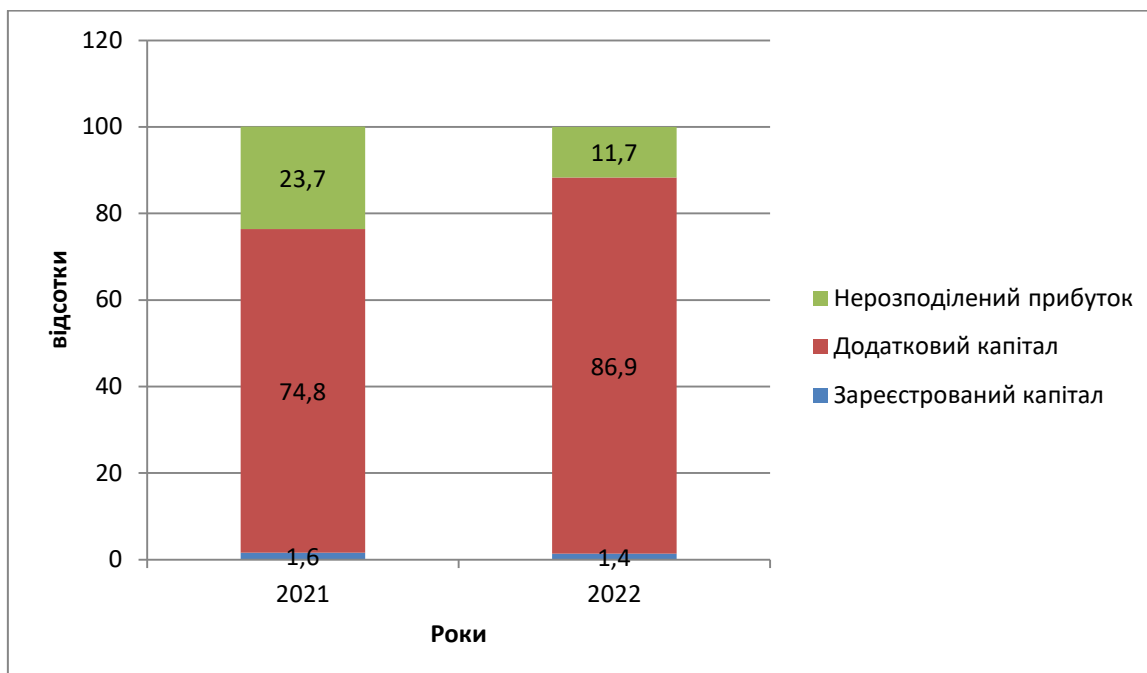

Рис. 2.2. Структура власного капіталу ТОВ «Козацька долина 2006» за 2021-2022 роки, %

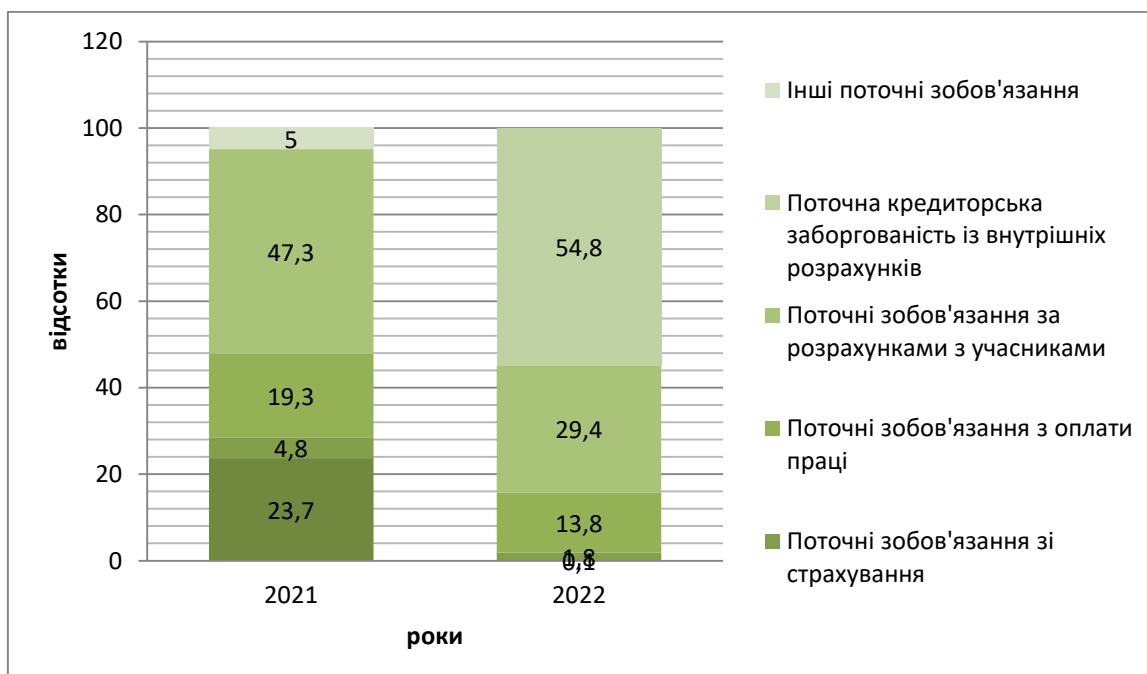

Рис. 2.3. Структура поточних зобов'язань ТОВ «Козацька долина 2006» за 2021-2022 роки, %

Таблиця 2.5

Аналіз структури поточних зобов'язань та забезпечень

ТОВ «Козацька долина 2006» за 2021 - 2022 рр.

	2021	2022	Питома вага, %		Абсолютні відхилення, тис. грн.	Абсолютні відхилення у структурі, п.п.
			2021	2022		
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	-	-	-	-	-	-
Поточні зобов'язання перед бюджетом	475	3	23,7	0,1	-475	-23,6
Поточні зобов'язання зі страхування	96	45	4,8	1,8	-51	-3,0
Поточні зобов'язання з оплати праці	386	338	19,3	13,8	-48	-5,5
Поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками	946	719	47,3	29,4	-227	-17,9
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків		1342		54,8	1342	54,8
Інші поточні зобов'язання	99		5,0		-99	-5,0
Поточні зобов'язання та забезпечення	2002	2447	100,00	100,00	445	0,0

Джерело: розраховано за даними додатків [А-М]

У поточних зобов'язаннях та забезпеченнях значну частину займають поточні зобов'язання за розрахунками із учасниками – 47,3 % у 2021 році та 29,4 % у 2022 році (табл. 2.5). У 2022 році поточні зобов'язання та

забезпечення збільшилися на 445 тис.грн., що є поганою тенденцією, оскільки у підприємства збільшилися борги. У 2022 році відбулось зростання кредиторської заборгованості за внутрішніми розрахунками – на 1342 тис.грн., яка склала 54,8 % (табл. 2.5). Проте, позитивним є те, що у 2022 році підприємство майже повністю розрахувалось із бюджетом – на початок року заборгованість склала 475 тис.грн., а на кінець усього – 3 тис. грн.

Тепер зробимо аналіз напрямів використання фінансових ресурсів підприємства, проаналізувавши його активи або майно, які знаходяться у правій частині балансу (табл. 2.6). Активи — це усі економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються у його господарській діяльності з метою одержання прибутку. Активи суб'єкта господарювання складаються із суми необоротних, оборотних або поточних та інших активів.

Зробимо аналіз динаміки активів нашого підприємства.

Таблиця 2.6

Аналіз динаміки активів ТОВ «Козацька долина 2006»

Види активів	За 2021 рік, тис. грн.	За 2022 рік, тис. грн.	Відхилення у сумі, тис. грн.	Темп росту, %
Основні засоби	52579	49781	-2798	94,7
Довгострокові біологічні активи	5189	5587	398	107,7
Разом необоротні активи	57770	55413	-2357	95,9
Запаси	84167	106070	21903	126,0
Поточні біологічні активи	4355	5147	792	118,2
Дебіторська заборгованість	24185	10987	-13198	45,4
Гроші та їх еквіваленти	72319	104204	31885	144,1
Разом оборотні активи	185026	226408	41382	122,4
Активи усього	242796	281821	39025	116,1

Джерело: розраховано за даними додатків [А-М]

Аналіз динаміки активів ТОВ «Козацька долина 2006» показав наступні результати.

У 2022 році у порівнянні із 2020 роком відбулись наступні зміни у динаміці активів підприємства:

- зменшилась вартість основних засобів на 2798 тис.грн.;
- зросла вартість довгострокових біологічних активів на 398 тис.грн.;
- зменшилась вартість необоротних активів на 2357 тис. грн. або на 4,1 %;
- зросла вартість запасів на 21903 тис. грн. або на 26,0 %;
- зросла вартість поточних біологічних активів на 792 тис. грн. або на 18,2 %;
- зменшилась сума дебіторської заборгованості на 13198 тис. грн. або на 54,6 %;
- зросла сума грошей та їх еквівалентів на 31885 тис. грн. або на 44,1 %;
- зросла вартість оборотних активів на 41382 тис. грн. або на 22,4 %;
- усі активи підприємства зросли на 39025 тис. грн. або на 16,1 %.

Тепер зробимо аналіз структури активів ТОВ «Козацька долина 2006» за останні роки, дані зведемо у таблицю 2.7.

Як можна побачити із аналізу структури активів ТОВ «Козацька долина 2006», найбільшу питому вагу у структурі майна займають оборотні активи – 76,2 % за 2021 рік та 80,3 % за 2022 рік. Протягом 2021-2022 років відбулись наступні структурні зміни у активах підприємства ТОВ «Козацька долина 2006»:

- зменшилась питома вага основних засобів на 4,0 %;
- зменшилась питома вага довгострокових біологічних активів на 0,1 %;
- зменшилась питома вага необоротних активів на 4,1 %;
- зросла частка запасів на 2,9 %;
- зменшилась частка дебіторської заборгованості на 6,1 %;
- зросла частка грошей та їх еквівалентів на 7,2 %;
- зросла частка оборотних активів на 4,1 %.

Таблиця 2.7

Аналіз структури активів ТОВ «Козацька долина 2006»
за 2021 – 2022 роки

Види активів	За 2021 рік, тис. грн.	За 2022 рік, тис. грн.	Питома вага, %		Відхилення у питомій вазі, %
			2021	2022	
Основні засоби	52579	49781	21,7	17,7	-4,0
Довгострокові біологічні активи	5189	5587	2,1	2,0	-0,1
Разом необоротні активи	57770	55413	23,8	19,7	-4,1
Запаси	84167	106070	34,7	37,6	2,9
Поточні біологічні активи	4355	5147	1,8	1,8	0
Дебіторська заборгованість	24185	10987	10,0	3,9	-6,1
Гроші та їх еквіваленти	72319	104204	29,8	37,0	7,2
Разом оборотні активи	185026	226408	76,2	80,3	4,1
Активи усього	242796	281821	100	100	0

Джерело: розраховано за даними додатків [А-М]

Позитивними змінами, які суттєво покращують показники фінансової діяльності підприємства ТОВ «Козацька долина 2006» можна назвати такі:

- зменшення частки дебіторської заборгованості на 6,1 %, оскільки це вказує на ефективність роботи фінансової служби з дебіторами. Даний факт вказує, що дебітори погасили 13198 тис. грн. заборгованості, яка збільшила грошові кошти підприємства на цю суму.

- зростання частки грошей та їх еквівалентів на 7,2 %, що позитивно покращує фінансові показники та ефективність роботи підприємства, оскільки кошти зросли на 31885 тис. грн., що збільшує ліквідні активи та пришвидшує оборот коштів.

У цілому частка оборотних активів зросла на 4,1 %, а частка необоротних активів зменшилась на 4,1 %.

Структура оборотних активів ТОВ «Козацька долина 2006» у 2021 та 2022 роках зображена на рис. 2.4 та 2.5.

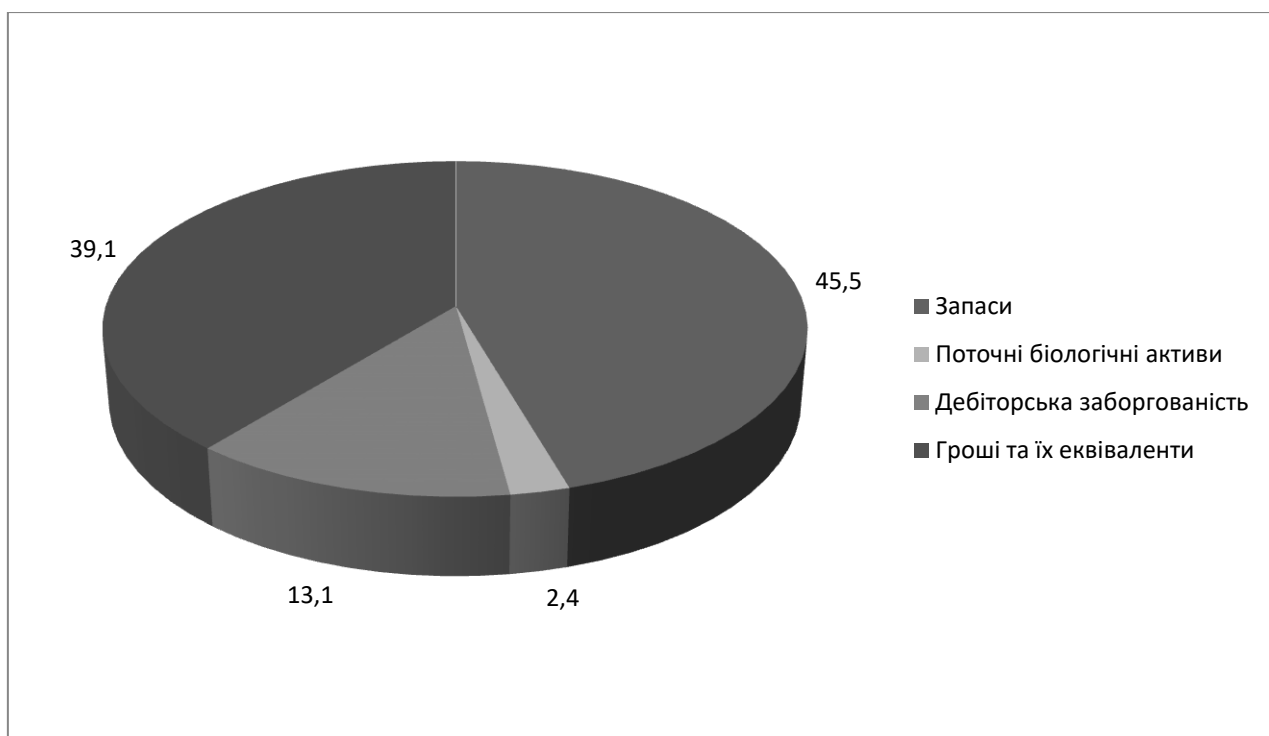

Рис. 2.4. Структура оборотних активів ТОВ «Козацька долина 2006» у 2021 році, %

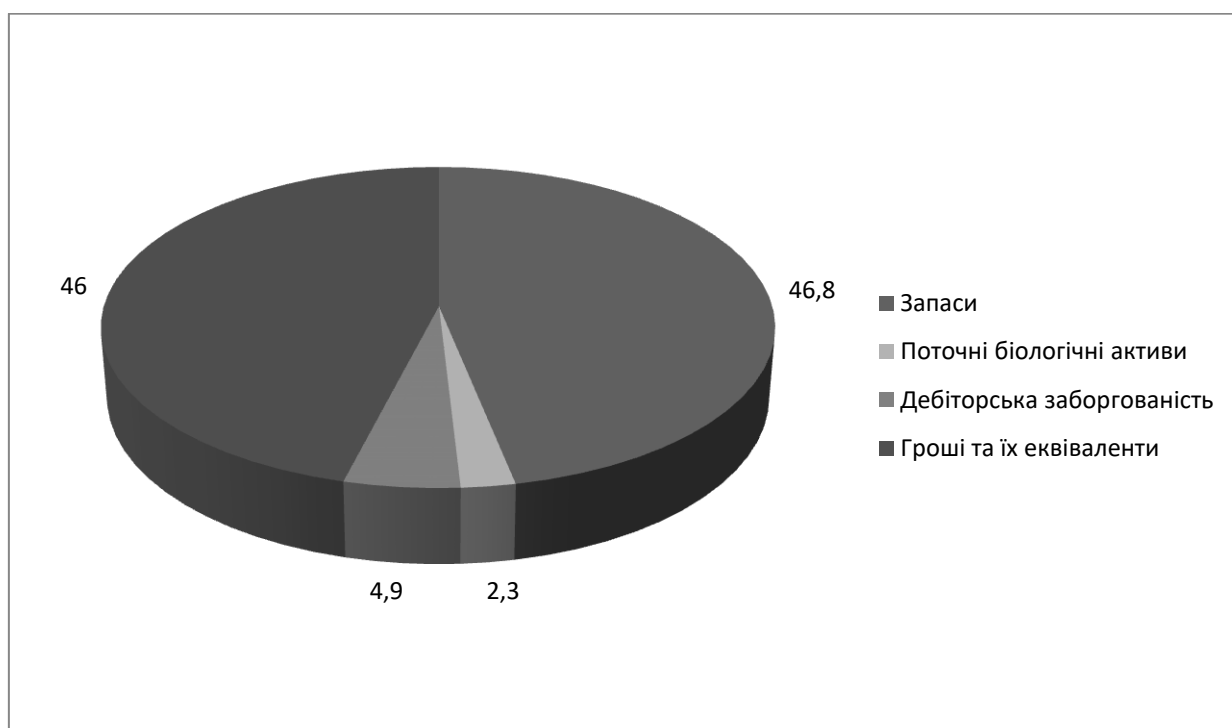

Рис. 2.5. Структура оборотних активів ТОВ «Козацька долина 2006» у 2022 році, %

Аналіз рисунків 2.4 та 2.5 вказує, що у загальному обсязі оборотних активів досліджуваного підприємства найбільшу питому вагу займають запаси та гроші та їх еквіваленти. Проте, якщо у 2021 році їх частки займали 39,1 та 45,5 % у загальній сумі оборотних активів, то у 2022 році вони зросли до 46 % та 46,8 % відповідно. Це відбулось у першу чергу по причині суттєвого зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з 13,1 % до 4,9 % .

Розглянемо зношеність основних засобів підприємства у 2021 та 2022 роках на рис. 2.6 та 2.7. (Додатки А-М).

Рис. 2.6. Зношеність основних засобів ТОВ «Козацька долина 2006» у 2021 році

Рис. 2.7. Зношеність основних засобів ТОВ «Козацька долина 2006»
у 2022 році

Як ми бачимо, основні засоби підприємства зношені на 60,7 % у 2021 році та на 64,7 % у 2022 році відповідно.

Отже, у другому розділі ми зробили оцінку формування та використання фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Козацька долина 2006» за 2020 – 2022 роки. Основним видом діяльності ТОВ "КОЗАЦЬКА ДОЛИНА 2006" є ведення змішаного сільського господарства.

В умовах ринкових відносин основним фактором успішного розвитку підприємства є його грошові надходження. Від їх наявності або відсутності залежить здатність підприємства вести свою фінансово-господарську діяльність. У ТОВ «Козацька долина 2006» доходи за три останні роки постійно зростали – у 2021 році – на 36154 тис.грн., а у 2022 році – на 6642 тис.грн. Проте, інші фінансові доходи мали тенденцію до зменшення – на 1935 тис.грн. у 2021 році та на 1592 тис.грн. у 2022 році. Отже, підприємству потрібно переглянути політику щодо фінансових доходів та намагатись збільшити доходи від фінансових інвестицій у подальшому.

Проведений аналіз структури та динаміки фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006» за 2021 - 2022 рр. свідчить, що у 2021 році підприємство збільшило обсяги свого сукупного капіталу на 55661 тис. грн., в результаті обсяги реалізації також зросли на 30573 тис. грн. Проте, у 2022 році сукупний капітал зріс ще на 39025 тис. грн., в результаті обсяги реалізації також зросли на 6486 тис. грн.

Аналіз структури джерел фінансових ресурсів показує, що у 2020 році власний капітал займав 98,2 % усіх ресурсів, а позиковий капітал – 1,8 %. У 2021 році власний капітал займав уже 99,2 % усіх ресурсів, а позиковий капітал – 0,8 %. У 2022 році власний капітал займав 95,9 % усіх ресурсів, а позиковий капітал – 4,1 %.

У 2022 році підприємство почало використовувати довгострокові позики, чого воно не робило у попередні роки. Адже такий крок був обумовлений тим, що підприємству потрібно було взяти довгостроковий кредит для закупівлі нового обладнання та техніки, адже старе обладнання вже використало свій ресурс та потребувало заміни на більш нові технологічні зразки та більш сучасну модернізовану техніку. За три роки власний капітал зріс на 86528 тис. грн. або на 47,1 %, а позиковий капітал збільшився на 8158 тис. грн., або на 237,2 %.

Як можна побачити із аналізу структури активів ТОВ «Козацька долина 2006», найбільшу питому вагу у структурі майна займають оборотні активи – 76,2 % за 2021 рік та 80,3 % за 2022 рік. Позитивними змінами, які суттєво покращують показники фінансової діяльності підприємства ТОВ «Козацька долина 2006» можна назвати такі:

- зменшення частки дебіторської заборгованості на 6,1 %, оскільки це вказує на ефективність роботи фінансової служби з дебіторами. Даний факт вказує, що дебітори погасили 13198 тис. грн.. заборгованості, яка збільшила грошові кошти підприємства на цю суму.

- зростання частки грошей та їх еквівалентів на 7,2 %, що позитивно покращує фінансові показники та ефективність роботи підприємства,

оскільки кошти зросли на 31885 тис.грн., що збільшує ліквідні активи та пришвидшує оборот коштів.

У цілому частка оборотних активів зросла на 4,1 %, а частка необоротних активів зменшилась на 4,1 %. У загальному обсязі оборотних активів досліджуваного підприємства найбільшу питому вагу займають запаси та гроші та їх еквіваленти. Проте, якщо у 2021 році їх частки займали 39,1 та 45,5 % у загальній сумі оборотних активів, то у 2022 році вони зросли до 46 % та 46,8 % відповідно. Це відбулось у першу чергу по причині суттєвого зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з 13,1 % до 4,9 % .

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ЗРОСТАННЯ

3.1. Оцінка фінансового стану та ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006»

Для того, щоб оцінити ефективність використання фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006», необхідно провести аналіз фінансового стану нашого підприємства. За результатами аналізу можна буде зробити висновки щодо того, як використовуються фінансові ресурси, які показники ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності у нашого підприємства та які потрібно здійснити заходи для того, щоб їх покращити.

За даними фінансової звітності проаналізуємо основні показники фінансової стійкості підприємства ТОВ «Козацька долина 2006» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Аналіз фінансової стійкості підприємства ТОВ «Козацька долина 2006»
за 2021-2022 роки

Показники	Нормативне значення	Формула розрахунку	2021	2022	Відхилення	
					абсолютне, +/-	відносне, % пунктах
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5-0,8	Власний капітал/баланс-нетто	0,99	0,96	-0,03	-3,0
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,2-0,5	Залучений капітал/баланс-нетто	0,01	0,04	0,03	3,0

Продовження табл. 3.1.

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт незалежності (2)	1,0-4,0	Власний капітал/залучений капітал	120,3	23,3	-97,0	-80,6
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	0,25-1	Залучений капітал/власний капітал	0,01	0,04	0,03	3,0
Коефіцієнт фінансової залежності	1,25-2,0	Баланс-нетто/Власний капітал	1,01	1,04	0,03	3,0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,05-0,10	Власний оборотний капітал/Власний капітал	0,8	0,8	0	0
Коефіцієнт інвестування	>1,0	Власний капітал/Необоротні активи	4,2	4,9	0,7	16,7
Коефіцієнт покриття запасів і затрат власними оборотними коштами	0,6-0,8	(Власний капітал-Необоротні активи)/Запаси і затрати	2,2	2,0	-0,2	-9,0
Коефіцієнт фінансової стійкості		Власний капітал/Поточні зобов'язання	120,3	110,4	-9,9	-8,2

Джерело: розраховано за даними додатків А-М.

Отже, протягом 2021-2022 років коефіцієнт фінансової незалежності склав 0,99 та 0,96. Він знаходиться майже в межах рекомендованих значень у 2021-2022 роках. Він показує, що фінансова незалежність є досить високою та високу можливість залучення капіталу.

Так на кінець 2021 року коефіцієнт концентрації залученого капіталу склав 0,01, а на кінець 2022 року - 0,04. Збільшення значення показника в

динаміці свідчить про незначне зростання довгострокових зобов'язань підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу протягом 2021-2022 років залишався на рівні 0,8, що свідчить про те, що власний оборотний капітал у складі власного капіталу підприємства складає 80 %, що є доволі високим показником.

Коефіцієнт інвестування свідчить про фінансування необоротних активів за рахунок власних коштів протягом 2021-2022 років. Цей показник є доволі високим для нашого підприємства та свідчить, що власний капітал перевищує вартість необоротних активів підприємства більше ніж у 4 рази.

Коефіцієнт покриття запасів і затрат власними оборотними коштами показує питому вагу власних оборотних коштів в загальній сумі запасів та затрат. Даний показник повинний знаходитися у межах 0,6-0,8 але у 2021-2022 роках він був значно більший за ці нормативи. Це означає, що у підприємства є достатньо власного оборотного капіталу для того, щоб фінансувати запаси та затрати.

Тепер, розглянемо показники ліквідності підприємства ТОВ «Козацька долина 2006» у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз показників ліквідності підприємства ТОВ «Козацька долина 2006»
за 2021-2022 роки

Показники	Нормативне значення	Формула розрахунку	2021	2022	Відхилення	
					абсолютне, +/-	відносне, % пунктах
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	1,5-2,0	Оборотні активи/Поточні зобов'язання	92,4	92,5	0,1	0,1

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8-1,5	(Оборотні активи-Запаси і затрати)/Поточні зобов'язання	50,4	49,2	-1,2	-2,4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25-0,3	Грошові кошти/Поточні зобов'язання	36,1	42,6	6,5	18,0

Джерело: розраховано за даними додатків А-М.

Із аналізу табл. 3.2. можна побачити, що усі показники ліквідності набагато перевищують нормативні значення.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує здатність покриття своїх поточних зобов'язань грошовими коштами, його значення достатнє, щоб забезпечити стабільний розвиток підприємства. Так, на 31.12.2021 р. грошові кошти підприємства перевищували короткострокові платіжні зобов'язання у 36 разів. Цей же показник на кінець 2022 р. склав 42,6 %, тобто ми бачимо динаміку до покращення. Проте, така велика сума грошових коштів на рахунку – 104204 тис.грн. свідчить про нераціональне їх використання, оскільки такі кошти можуть бути вкладені у розвиток підприємства, але не використовуються таким чином.

Теоретично виправдане значення коефіцієнта швидкої ліквідності коливається у межах 0,8-1,5. Даний коефіцієнт також набагато вищий від нормативних критеріїв – високоліквідні кошти перевищують поточні зобов'язання у 50 разів у 2021 році та у 49 разів у 2022 році.

Коефіцієнт покриття є найбільш узагальнюючим показником, який дає характеристику ліквідності всіх оборотних активів. Коефіцієнт покриття протягом 2021-2022 років також був набагато вищий за нормативні значення – у 92 рази у 2021 та 2022 роках..

Коефіцієнти ділової активності нашого підприємства, показують, наскільки ефективно використовуються його активи та фінансові ресурси,

капітал. Як видно із аналізу таблиці 3.3, виручка підприємства із кожним роком зростає, проте, чистий прибуток зменшується.

Таблиця 3.3

Аналіз показників ділової активності ТОВ «Козацька долина 2006»
за 2021-2022 роки

Показники	Формула розрахунку	2021	2022	Відхилення	
				абсолютне, +/-	відносне, % пунктах
1	2	3	4	5	6
Виручка від реалізації, тис.грн.	Виручка від реалізації	120275	126761	6486	5,4
Чистий прибуток, тис.грн.	Чистий прибуток	56949	31495	-25464	-44,7
Фондовіддача	Чистий дохід/Середній вартість основних засобів	2,3	2,5	0,2	8,7
Оборотність власного капіталу	Чистий дохід/Середня вартість власного капіталу	0,5	0,47	-0,03	-6
Оборотність активів	Чистий дохід/Середня вартість балансу-нетто	0,5	0,45	-0,05	-10
Оборотність запасів (оборотів)	Собівартість реалізованої продукції/Середня вартість запасів і затрат	0,71	0,79	0,08	11,3
Період обертання запасів, днів	360/ Оборотність запасів	507	455	-52	-10,3
Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	Середня вартість дебіторської заборгованості/Виручка від реалізації продукції	0,2	0,08	-0,12	-60
Оборотність дебіторської заборгованості, оборотів	Виручка від реалізації продукції/Середня вартість дебіторської заборгованості	4,9	11,5	6,6	134,7
Період обертання дебіторської заборгованості, днів	360/ Оборотність дебіторської заборгованості	73,5	31,3	-42,2	-57,4

Продовження табл. 3.3.

1	2	3	4	5	6
Оборотність кредиторської заборгованості, днів	Середня варіація кредиторської заборгованості*360/Собіваріація реалізованої продукції	12,0	10,5	-1,5	-12,5
Тривалість операційного циклу, днів	Період обертання дебіторської заборгованості, днів + Період обертання запасів	580,5	486,3	-94,2	-16,2
Тривалість фінансового циклу, днів	Тривалість операційного циклу – Період обертання кредиторської заборгованості	568,5	475,8	-92,7	-16,3

Джерело: розраховано за даними додатків А-М.

У 2022 році зросла виручка від реалізації на 6486 тис.грн. або 5,4 %, проте чистий прибуток зменшився на 25464 тис.грн.

Коефіцієнт фондівдачі показує ефективність використання основних фондів. Фондовіддача у 2022 році зросла на 0,2, що свідчить про збільшення ефективності використання основних засобів підприємства.

У 2022 р. коефіцієнт оборотності активів склав 0,45 проти 0,5 у 2021 році. Даний показник має незначну тенденцію до зменшення, що є негативним явищем для підприємства, тобто одиниця активів приносить менший розмір чистого доходу від реалізації товарів.

Оборотність запасів у 2022 році зросла на 0,08, що показує збільшення ефективності їх використання на підприємстві. Також оборотність запасів у 2022 році пришвидшилась на 52 дня.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2022 році значно зріс – на 6,6, і в 2022 році склав 11,5. Збільшення цього показника є позитивним явищем, оскільки зменшується строк погашення дебіторської заборгованості на 42 дн до 31 дня у 2022 році, що позитивно впливає на фінансовий стан підприємства.

У 2022 році значно зросла тривалість операційного та фінансового

циклу – на 94 та 92 дні відповідно. Це показує, що у 2022 році:

- пришвидшилась оборотність запасів на 52 дні ;
- пришвидшилась оборотність дебіторської заборгованості на 6 днів ;
- пришвидшилась оборотність кредиторської заборгованості на 1,5 дні.

За допомогою показників рентабельності можна оцінити ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, тобто скільки майно, власний капітал, в цілому діяльність підприємства приносить прибутку. Дані показники повинні мати позитивне значення і зростати.

Розглянемо показники рентабельності ТОВ «Козацька долина 2006» за 2021-2022 роки у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Козацька долина 2006»
за 2021-2022 роки

Показники	Формула розрахунку	2021	2022	Відхилення	
				абсолютне, +/-	відносне, %, пунктах
Рентабельність майна (активів)	Чистий прибуток/Середнє значення Баланса-нетто)*100	23,4	11,2	-12,2	-52,1
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток//Середнє значення власного капіталу*100	23,7	11,2	-12,5	-52,7
Рентабельність основних засобів	Чистий прибуток//Середня вартість основних засобів*100	108,3	63,3	-45,0	-41,6
Рентабельність продукції	Чистий прибуток//Виручка від реалізації продукції*100	47,3	24,8	-22,5	-47,5
Рентабельність основної діяльності	Валовий прибуток//Собівартість реалізації*100	100,6	50,9	-49,7	-49,4
Період окупності власного капіталу, рік.	Середнє значення власного капіталу)/ Чистий прибуток/	4,2	8,6	4,4	104,7

Джерело: розраховано за даними додатків А - М.

Отже, як свідчить аналіз таблиці 3.4 наше підприємство ТОВ «Козацька долина 2006» є прибутковим. Проте, як впливає з аналізу, показники його рентабельності у 2022 році у порівнянні з аналогічними показниками 2021 року зменшувались. У 2022 році рентабельність майна зменшилась на 12,2 %, рентабельність власного капіталу зменшилась на 12,5 %, рентабельність основних засобів зменшилась на 45 %, рентабельність продукції зменшилась на 22,5 %, рентабельність основної діяльності зменшилась на 49,7 %, а період окупності власного капіталу зріс на 4,4 роки. Це свідчить, що у 2022 році у ТОВ «Козацька долина 2006» зменшився прибуток та зросли витрати по причині військових дій та погіршення економічної ситуації.

Отже, в подальшому нашому підприємству ТОВ «Козацька долина 2006» потрібно більш ефективно використовувати свої фінансові ресурси, збільшувати виручку від реалізації та доходи від інших видів діяльності, при одночасній оптимізації витрат. Ці комплексні заходи дозволять збільшити прибуток та рентабельність, та підвищити ефективність використання капіталу та майна підприємства.

3.2. Формування прибутку та його планування

Прибуток підприємства – це сума перевищення його доходів над витратами. Існують такі види прибутку підприємства:

- валовий прибуток, який визначається як різниця між чистим доходом та собівартістю реалізованої продукції;
- прибуток від операційної діяльності = доходи від операційної діяльності – витрати від операційної діяльності.

Прибуток або збиток від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат [20].

- прибуток від інвестиційної діяльності = доходи від інвестиційної діяльності – витрати від інвестиційної діяльності;

- прибуток від фінансової діяльності = доходи від фінансової діяльності – витрати від фінансової діяльності;

- прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).

- чистий прибуток = прибуток до оподаткування – податок на прибуток.

Тепер розглянемо як формується прибуток на нашому підприємстві. Аналіз формування прибутку ТОВ «Козацька долина 2006» наведемо у табл. 3.5. (Додатки А-М)

Таблиця 3.5

Аналіз формування прибутку ТОВ «Козацька долина 2006»
за 2020-2022 роки

Показники	Абсолютні величини, тис. грн.			Зміни 2022 р. до 2020 року	
	2020	2021	2022	Абсолютні величин	у %
1	2	3	4	5	6
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	89702	120275	126761	37059	141,3
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	65640	59953	83978	18338	127,9

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4	5	6
3. Валовий прибуток, тис.грн.	24062	60322	42783	18721	177,8
4. Інші операційні доходи, тис. грн.	14	7530	9278	9264	66271
5. Адміністративні витрати, тис.грн.	1660	2041	2268	608	136,6
6. Витрати на збут, тис.грн.	199	7	6	-193	3
7. Інші операційні витрати, тис. грн.	4732	9680	9915	5183	209,5
8. Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	17485	56124	39872	22387	228
9. Інші фінансові доходи, тис.грн.	6345	4410	2818	-3527	44,4
10. Інші доходи, тис.грн.		9		0	
10. Фінансові витрати, тис.грн.	16	19	48	32	300
11. Інші витрати, тис.грн.	3238	3575	11147	7909	344,3
12. Прибуток до оподаткування, тис.грн.	20576	56949	31495	10919	153,1
13. Податок на прибуток, тис. грн					
14. Чистий прибуток, тис. грн.	20576	56949	31495	10919	153,1

Дані аналізу таблиці 3.5 свідчать, що наше підприємство є прибутковим, оскільки за три роки з 2020 по 2022 роки мало чистий прибуток – 20576, 56949 та 31495 тис. грн. На чистий прибуток впливали такі показники:

- чим більший чистий дохід – тим більший прибуток;
- чим більша собівартість реалізованої продукції – тим менший прибуток;
- чим більші інші операційні доходи – тим більший прибуток;
- чим більші адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати – тим менший прибуток;
- чим більші фінансові та інші доходи – тим більший прибуток;
- чим більші фінансові та інші витрати – тим менший прибуток;

Динаміка чистого прибутку відображена на рис. 3.1.

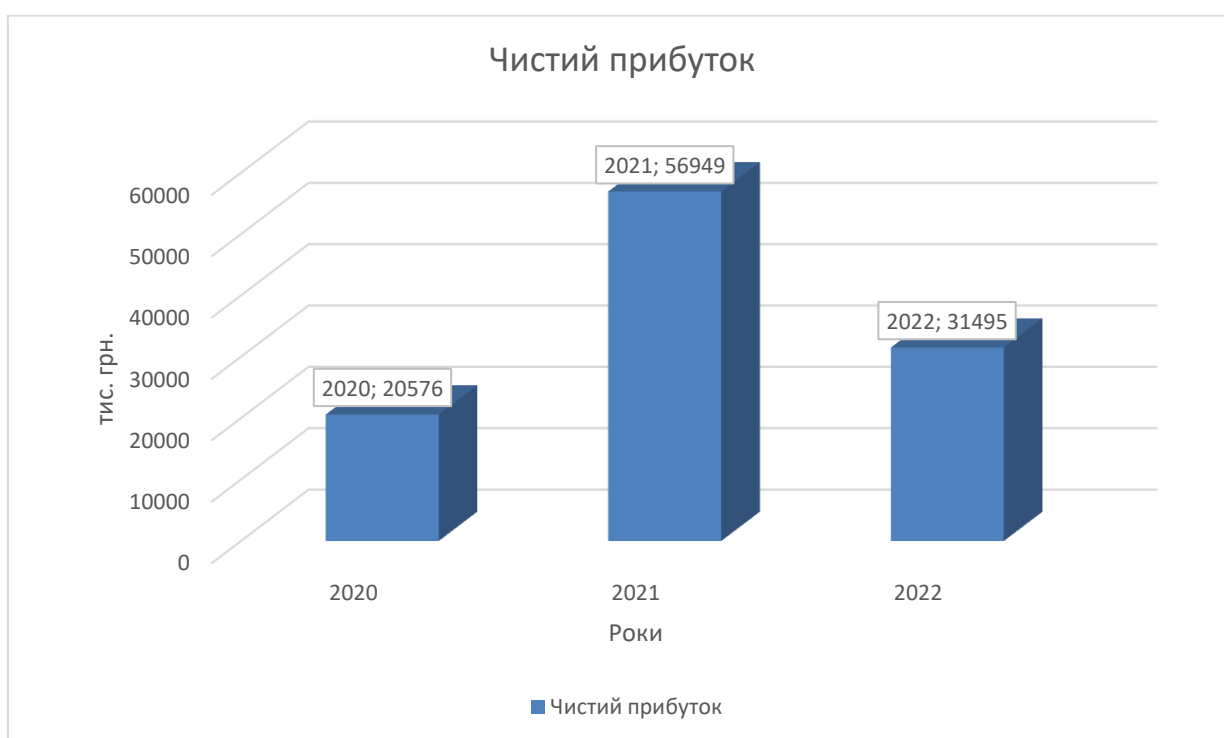

Рис. 3.1. Динаміка чистого прибутку ТОВ «Козацька долина 2006» за 2020-2022 роки

На рисунку можна побачити, що у 2021 році було зростання прибутку на 36373 тис. грн., а у 2022 році було вже його зменшення на 25454 тис. грн..

Розглянемо тепер деякі показники рентабельності ТОВ «Козацька долина 2006» у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Показники рентабельності ТОВ «Козацька долина 2006» за 2021-2022 роки

Показники	Формула розрахунку	2021	2022	Відхилення	
				абсолютне, +/-	відносне, % пунктах
Рентабельність продукції	Чистий прибуток//Виручка від реалізації продукції*100	47,3	24,8	-22,5	-47,5
Рентабельність основної діяльності	Валовий прибуток//Собівартість реалізації*100	99,4	50,9	-48,5	-48,8
Період окупності власного капіталу, рік.	Середнє значення власного капіталу)/ Чистий прибуток/	4,2	8,9	1,81	20,24

Отже, як видно із табл. 3.6, ТОВ «Козацька долина 2006» є високорентабельним підприємством, оскільки його рентабельність основної діяльності знаходиться на рівні 99,4 % у 2021 році та 50,9 % у 2022 році, а рентабельність продукції дорівнює 47,3 % у 2021 році та 24,8 % у 2022 році. Аналіз показників рентабельності ТОВ «Козацька долина 2006» показує, що у 2022 році у порівнянні із 2021 роком показники рентабельності підприємства зменшились. Рентабельність основної діяльності зменшилась на 48,5 %, або на 48,8 п.п. Рентабельність продукції зменшилась на 22,5 %, або на 47,5 п.п. Період окупності власного капіталу зріс з 4,2 роки у 2021 році до 8,9 р. у 2022 році. Така динаміка зменшення показників

рентабельності та зростання періоду окупності у 2022 році свідчить про те, що військові дії та пов'язане із ними погіршення показників прибутковості вплинули негативно на діяльність підприємства у 2022 році. Факторами, які негативно вплинули на погіршення прибутковості та рентабельності ТОВ «Козацька долина 2006» були:

- погіршення логістичних зв'язків;
- зменшення попиту на продукцію у зв'язку із падінням доходів населення;
- мобілізація частини працівників та втрата кадрового потенціалу;
- втрати робочого часу під час повітряних тривог;
- подорожчання кормів та насіння, палива та добрив;
- зростання курсу долара;
- зростання інфляції та ряд інших факторів, які негативно вплинули на діяльність та призвели до зменшення прибутку нашого підприємства.

Отже, підприємству ТОВ «Козацька долина 2006» у 2023 році потрібно збільшувати доходи від усіх видів діяльності та зменшувати витрати для зростання прибутковості та рентабельності.

Для ефективної фінансової діяльності підприємства важливим є не лише аналізувати формування прибутку, але і планувати доходи та прибуток. Для цього фінансова служба підприємства повинна скласти план доходів на наступні періоди, (1-2 роки). План доходів та прибутку повинен опиратися на попередні показники доходів та витрат підприємства, а також враховувати особливості формування доходів від різних видів діяльності.

У плані доходів та прибутку потрібно врахувати наступні фактори, які можуть впливати на показник прибутку у майбутньому: інфляцію, збільшення або зменшення плану виробництва, продажі, зміну попиту, логістичні особливості, відносини із постачальниками, банками, податки, ціну на сировину та матеріали тощо.

Для того, щоб покращити теперішні фінансові показники та планувати фінансову діяльність, підприємство складає фінансові плани доходів та прибутків на кілька років вперед.

Складемо план доходів та прибутку для нашого підприємства із врахуванням різних факторів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

План доходів та прибутку ТОВ «Козацька долина 2006»
на 2023-2024 роки

Показники	Базові показники, тис. грн.		Планові показники, тис.грн.		Темп росту, %
	2021	2022	2023	2024	2024/2021
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	120275	126761	155000	195000	162,1
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	59953	83978	95000	118000	196,8
3. Валовий прибуток, тис.грн.	60322	42783	60000	77000	127,6
4. Інші операційні доходи, тис. грн.	7530	9278	12540	15647	207,8
5. Адміністративні витрати, тис.грн.	2041	2268	2345	2455	120,3
6. Витрати на збут, тис.грн.	7	6	7	10	142,8
7. Інші операційні витрати, тис. грн.	9680	9915	10240	12730	131,5
8. Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	56124	39872	59948	77452	138
9. Інші фінансові доходи, тис.грн.	4410	2818	3542	4530	102,7
10. Фінансові витрати, тис.грн.	19	48	50	32	168,4
11. Інші витрати, тис.грн.	3575	11147	3210	4130	115,5
12. Чистий прибуток, тис.грн.	56949	31495	60230	77820	136,6

Отже, за складеним планом доходів та прибутку на 2023-2024 роки, чистий прибуток у 2023 році складе 60230 тис.грн., а у 2024 році – 77820 тис.грн. У зв'язку із воєнними діями у 2022 році прибуток нашого підприємства зменшився у порівнянні із 2021 роком. Але у 2023 році прибуток досягне довоєнного значення – 60230 тис.грн., а у 2024 році зросте до 77820 тис.грн. Чистий дохід від реалізації продукції зросте на 62,1 % до 195000 тис.грн. , а прибуток зросте на 36,6 % до 77820 тис.грн.

Отже, у третьому розділі ми зробили оцінку ефективності використання фінансових ресурсів підприємством ТОВ «Козацька долина 2006» та склали фінансовий план доходів та прибутку на 2023-2024 роки.

Протягом 2021-2022 років коефіцієнт фінансової незалежності склав 0,99 та 0,96. Він знаходився в межах рекомендованих значень у 2021-2022 роках та показує, що фінансова незалежність ТОВ «Козацька долина 2006» є досить високою та можливість залучення капіталу. Власний капітал перевищує вартість необоротних активів більше ніж у 4 рази, також, у підприємства є достатньо власного оборотного капіталу для того, щоб фінансувати запаси та затрати, отже підприємство фінансово стійке.

Усі показники ліквідності ТОВ «Козацька долина 2006» набагато перевищують нормативні значення. Це і добре, і не зовсім, оскільки велика сума грошових коштів на рахунку – 104204 тис.грн. свідчить про нерациональне їх використання, оскільки такі значні кошти можуть бути вкладені у розвиток підприємства, а не використовуються таким чином.

У 2022 році зросла виручка від реалізації на 6486 тис.грн. або 5,4 %, проте чистий прибуток зменшився на 25464 тис.грн., що було пов'язано із війною. Проте, у 2022 році значно зросла тривалість операційного та фінансового циклу – на 94 та 92 дні відповідно, що було пов'язано із значним зменшенням дебіторської заборгованості.

Показники рентабельності у 2022 році у порівнянні з аналогічними показниками 2021 року зменшувались, а період окупності власного капіталу

зріс на. Факторами, які негативно вплинули на погіршення прибутковості та рентабельності ТОВ «Козацька долина 2006» були:

- погіршення логістичних зв'язків;
- зменшення попиту на продукцію у зв'язку із падінням доходів населення;
- мобілізація частини працівників та втрата кадрового потенціалу;
- втрати робочого часу під час повітряних тривог;
- подорожчання кормів та насіння, палива та добрив;
- зростання курсу долара;
- зростання інфляції та ряд інших факторів, які негативно вплинули на діяльність та призвели до зменшення прибутку нашого підприємства.

Отже, підприємству ТОВ «Козацька долина 2006» у 2023 році потрібно збільшувати доходи від усіх видів діяльності та зменшувати витрати для зростання прибутковості та рентабельності.

За складеним планом доходів та прибутку на 2023-2024 роки, чистий прибуток у 2023 році складе 60230 тис.грн., а у 2024 році – 77820 тис.грн. У зв'язку із воєнними діями у 2022 році прибуток нашого підприємства зменшився у порівнянні із 2021 роком. Але у 2023 році прибуток досягне довоєнного значення – 60230 тис.грн., а у 2024 році зросте до 77820 тис.грн. Чистий дохід від реалізації продукції зросте на 62,1 % до 195000 тис.грн. , а прибуток зросте на 36,6 % до 77820 тис.грн.

ВИСНОВОК

Фінансові ресурси виробничих підприємств, об'єднань і галузей народного господарства, які використовуються у процесі їх фінансової діяльності, є децентралізованими фондами грошових коштів. Фінансові ресурси - ті фонди, які утворює підприємство у процесі своєї фінансово-господарської діяльності з власних, позикових і залучених джерел, та використовує для утворення активів, резервів, погашення фінансових зобов'язань, оплати праці та іншої статутної діяльності.

Фінансові ресурси підприємства можна структурувати за напрямками їх формування. Так, у процесі формування фінансових ресурсів на підприємстві вони систематизуються за двома головними напрямками: джерелами формування та формами залучення.

Основні джерела фінансування підприємства можна поділити на три групи: - власні, залучені та позичені фінансові ресурси та централізовані кошти бюджетів та інших грантових фондів.

Основними джерелами утворення фінансових ресурсів для підприємства є власні та залучені кошти. До власних коштів можна віднести статутний капітал, амортизаційні внески, доходи та прибуток. Залучені кошти дають можливість новому підприємству утворити свій виробничий капітал, а уже діючим підприємствам - збільшити розмір свого капіталу.

У ТОВ «Козацька долина 2006» доходи за три останні роки постійно зростали – у 2021 році – на 36154 тис.грн., а у 2022 році – на 6642 тис.грн. Проте, інші фінансові доходи мали тенденцію до зменшення – на 1935 тис.грн. у 2021 році та на 1592 тис.грн. у 2022 році. Отже, підприємству потрібно переглянути політику щодо фінансових доходів та намагатись збільшити доходи від фінансових інвестицій у подальшому.

Проведений аналіз структури та динаміки фінансових ресурсів ТОВ «Козацька долина 2006» за 2021 - 2022 рр. свідчить, що у 2021 році

підприємство збільшило обсяги свого сукупного капіталу на 55661 тис. грн., в результаті обсяги реалізації також зросли на 30573 тис. грн. Проте, у 2022 році сукупний капітал зріс ще на 39025 тис. грн., в результаті обсяги реалізації також зросли на 6486 тис. грн.

Аналіз структури джерел фінансових ресурсів показує, що у 2020 році власний капітал займав 98,2 % усіх ресурсів, а позиковий капітал – 1,8 %. У 2021 році власний капітал займав уже 99,2 % усіх ресурсів, а позиковий капітал – 0,8 %. У 2022 році власний капітал займав 95,9 % усіх ресурсів, а позиковий капітал – 4,1 %.

У 2022 році підприємство почало використовувати довгострокові позики, чого воно не робило у попередні роки. Адже такий крок був обумовлений тим, що підприємству потрібно було взяти довгостроковий кредит для закупівлі нового обладнання та техніки, адже старе обладнання вже використало свій ресурс та потребувало заміни на більш нові технологічні зразки та більш сучасну модернізовану техніку. За три роки власний капітал зріс на 86528 тис. грн. або на 47,1 %, а позиковий капітал збільшився на 8158 тис. грн., або на 237,2 %.

Як можна побачити із аналізу структури активів ТОВ «Козацька долина 2006», найбільшу питому вагу у структурі майна займають оборотні активи – 76,2 % за 2021 рік та 80,3 % за 2022 рік. Позитивними змінами, які суттєво покращують показники фінансової діяльності підприємства ТОВ «Козацька долина 2006» можна назвати такі:

- зменшення частки дебіторської заборгованості на 6,1 %, оскільки це вказує на ефективність роботи фінансової служби з дебіторами. Даний факт вказує, що дебітори погасили 13198 тис. грн.. заборгованості, яка збільшила грошові кошти підприємства на цю суму.

- зростання частки грошей та їх еквівалентів на 7,2 %, що позитивно покращує фінансові показники та ефективність роботи підприємства, оскільки кошти зросли на 31885 тис. грн., що збільшує ліквідні активи та пришвидшує оборот коштів.

Протягом 2021-2022 років коефіцієнт фінансової незалежності склав 0,99 та 0,96. Він знаходився в межах рекомендованих значень у 2021-2022 роках та показує, що фінансова незалежність ТОВ «Козацька долина 2006» є досить високою та можливість залучення капіталу. Власний капітал перевищує вартість необоротних активів більше ніж у 4 рази, також, у підприємства є достатньо власного оборотного капіталу для того, щоб фінансувати запаси та затрати, отже підприємство фінансово стійке.

Усі показники ліквідності ТОВ «Козацька долина 2006» набагато перевищують нормативні значення. Це і добре, і не зовсім, оскільки велика сума грошових коштів на рахунку – 104204 тис.грн. свідчить про нераціональне їх використання, оскільки такі значні кошти можуть бути вкладені у розвиток підприємства, а не використовуються таким чином.

У 2022 році зросла виручка від реалізації на 6486 тис.грн. або 5,4 %, проте чистий прибуток зменшився на 25464 тис.грн., що було пов'язано із війною. Проте, у 2022 році значно зросла тривалість операційного та фінансового циклу – на 94 та 92 дні відповідно, що було пов'язано із значним зменшенням дебіторської заборгованості.

Показники рентабельності у 2022 році у порівнянні з аналогічними показниками 2021 року зменшувались, а період окупності власного капіталу зріс на. Факторами, які негативно вплинули на погіршення прибутковості та рентабельності ТОВ «Козацька долина 2006» були: погіршення логістичних зв'язків; зменшення попиту на продукцію у зв'язку із падінням доходів населення; мобілізація частини працівників та втрата кадрового потенціалу; - втрати робочого часу під час повітряних тривог; подорожчання кормів та насіння, палива та добрив та ряд інших факторів, які негативно вплинули на діяльність та призвели до зменшення прибутку нашого підприємства.

Отже, підприємству ТОВ «Козацька долина 2006» у 2023 році потрібно збільшувати доходи від усіх видів діяльності та зменшувати витрати для зростання прибутковості та рентабельності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова. – Київ : Либідь, 2003. – 384 с.
2. Бедринець М. Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
3. Белолипецкий В.Г., Мерзляков И. В. Финансовые ресурсы и их превращенные формы. *Аудитор*. 2008. №5. С. 51-55.
4. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 5 (83). С. 133-138.
5. Бердар М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 5(83). С. 133-138.
6. Білик М. Д. Фінанси підприємств. Київ: Знання, 2005. 820 с.
7. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Київ: Ніка-Центр, 2013. 528 с.
8. Близнюк О. П., Горпиненко А. П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Міжнародного слов'янського університету*. Серія: Економічні науки. 2021. Т. 15, № 2. С. 52–58.
9. Буряковский В. В. Финансы предприятий: учебник. Москва: Юнити, 2016. 395 с.
10. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник. Київ: НІОС. 2001. 416с.
11. Ватченко О. Б., Шаранов Р. С. Необхідність упровадження механізму антикризового управління на підприємствах. *Цифрове суспільство: фінанси, економіка, управління: матеріали Міжнародної*

науково-практичної конференції. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. – 315 с. – С.43-45.

12. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 1.05.2023 р.)

13. Гриньова В., Коюда В. Фінанси підприємств. 2-е вид., перероб. та допов. Київ: Знання-Прес, 2004. 424 с.

14. Гриценко Л. Л., Дейнека О. В., Боярко І. М. Фінанси підприємств. Практикум: навч. посіб. 2014. 284 с. URL: http://banking.uabs.sumdu.edu.ua/images/department/banking/discip/fp/np_fp.pdf (дата звернення 1.05.2023 р.)

15. Державна політика стабілізації фінансів підприємств: монографія / за ред. член-кор. НАН України А. І. Даниленка. Київ: Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2016. 452 с.

16. Зеліско І.М. Роль фінансових ресурсів в діяльності економічних суб'єктів: теоретичний аспект. *Ефективна економіка*, 2016. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5296> (дата звернення 1.05.2023 р.)

17. Зятковський І. В. Фінанси підприємств. 2-ге вид. Київ: Кондор, 2003. 364 с.

18. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія: Економіка. 2018. Вип. 2. С. 140-148.

19. Кропівцова Н. І. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг*. 2011. Вип. 1. С. 261-268.

20. Козачок І. А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства. *Гуманітарний вісник ЗДА*. 2011. №47. С. 227-283.

21. Колчина Н. В., Поляк Г. М. Фінанси підприємств / за ред. Н. В. Колчина. Кіхв: ЮНІТІ ДАНА, 2006. 368 с.

22. Лапа А. Є. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія: Економічні науки.* 2020. №4. С. 289-297.
23. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНТЕУ, 2006. 491 с.
24. Лещук В. П., Кравчук О. М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 504 с.
25. Ліснічук О. А., Добродзій Д.В. Управління фінансовими ресурсами підприємства: теоретичний аспект. *Modern Economics.* 2018. № 11(2018). С. 94-97.
26. Луценко Л.В. Доступність та надійність фінансових ресурсів в індустрії краси. *Молодий вчений.* 2018. №12. С. 89-91.
27. Налукова Н. І. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісноаналітичний аспект. *Галицький економічний вісник.* 2021. №1(30). С. 166-174.
28. Перелік національних стандартів бухгалтерського обліку і звітності. Ліга. Закон. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000099.html (дата звернення 1.02.2023 р.)
29. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. Фінанси підприємств: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 7-ме вид., без змін. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.
30. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 1.05.2023 р.)
31. Романенко О. Р. Фінанси. Київ: ЦНЛ, 2006. 312 с.
32. Стасюк Л. С. Класифікація фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2022. №4. Т. 3. С. 257–261.

33. Фінансовий словник / уклад. А. Г. Завгородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. К.: Знання, 2000. 404 с.
34. Хачатурян С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація. *Фінанси України*. 2016. № 4. С. 77-81.
35. Худолій Л. М. Теорія фінансів: навч.-метод. посібник. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. 167 с.
36. Юрій С. І., Кізима Т. О., Злепко Н. П., Тріпак М. М. Фінанси: навч. посіб. Тернопіль: Карт-Бланш, 2002. 357 с.
37. Myers S. Finance, Theoretical and Applied. *Annual Review of Financial Economics*. 2015. №7. P. 1-34.